

Vlaams
Parlement

vergadering **C92**
zittingsjaar 2020-2021

Woordelijk Verslag

Commissievergadering

Commissie voor Binnenlands Bestuur, Gelijke Kansen en
Inburgering

van 5 januari 2021

(Wegens de coronamaatregelen werd deze vergadering via videoconferentie georganiseerd.)

INHOUD

VRAAG OM UITLEG van Jeremie Vaneckhout aan Bart Somers, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Binnenlands Bestuur, Bestuurszaken, Inburgering en Gelijke Kansen, over de organisatie van gemeenteraadszittingen – 1009 (2020-2021)	3
VRAAG OM UITLEG van Brecht Warnez aan Bart Somers, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Binnenlands Bestuur, Bestuurszaken, Inburgering en Gelijke Kansen, over de rol van de lokale besturen bij de coronavaccinatiecampagne – 1044 (2020-2021)	
VRAAG OM UITLEG van Tom Ongena aan Bart Somers, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Binnenlands Bestuur, Bestuurszaken, Inburgering en Gelijke Kansen, over de rol van de lokale besturen bij de vaccinatiecampagne tegen het coronavirus – 1141 (2020-2021)	11
VRAAG OM UITLEG van Nadia Sminate aan Bart Somers, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Binnenlands Bestuur, Bestuurszaken, Inburgering en Gelijke Kansen, over de betrokkenheid van de Moslimexecutieve in de erkenningsprocedure van lokale moslimgeloofsgemeenschappen – 1048 (2020-2021)	20
VRAAG OM UITLEG van Katrien Schryvers aan Bart Somers, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Binnenlands Bestuur, Bestuurszaken, Inburgering en Gelijke Kansen, over de lijkbezorging van mensen zonder familie – 1114 (2020-2021)	26
VRAAG OM UITLEG van Brecht Warnez aan Bart Somers, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Binnenlands Bestuur, Bestuurszaken, Inburgering en Gelijke Kansen, over de organisatie van telewerken bij de Vlaamse overheidsdiensten en de mogelijke impact ervan op de productiviteit – 1093 (2020-2021)	29
VRAAG OM UITLEG van An Moerenhout aan Bart Somers, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Binnenlands Bestuur, Bestuurszaken, Inburgering en Gelijke Kansen, over de hervorming van het Vlaamse decreet over het inburgeringstraject – 1111 (2020-2021)	34

VRAAG OM UITLEG van Jeremie Vaneekhout aan Bart Somers, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Binnenlands Bestuur, Bestuurszaken, Inburgering en Gelijke Kansen, over de organisatie van gemeenteraadszittingen – 1009 (2020-2021)

Voorzitter: de heer Kris Van Dijck

De voorzitter: De heer Vaneekhout heeft het woord.

Jeremie Vaneekhout (Groen): Voorzitter, minister, collega's, mijn beste wensen voor iedereen en ik hoop dat we op dezelfde goede manier kunnen blijven samenwerken. Als oppositie zullen we nog wel een aantal keren van mening verschillen, maar dat is ook de rijkdom van dit parlement.

Minister, ik heb mijn vraag net voor het eindejaar ingediend. Collega Warnez – ere wie ere toekomt – pakte uit met cijfers uit een schriftelijke vraag over het aantal klachten van gemeenteraadsleden dat binnenliep bij de gouverneurs. In het coronajaar 2020 steeg dat aantal drastisch. Heel wat van deze klachten bleken te gaan over de organisatie van de democratische besluitvorming.

In het voorjaar, tijdens de eerste lockdown, was er een improvisatiefase en werd er veel geëxperimenteerd, wat logisch was. Het was niet makkelijk om een aantal zaken in een sneltempo op de rails te krijgen om op een goede manier tot besluitvorming te komen. Maar ondertussen zijn we negen maanden verder en is het belangrijk om de evolutie te blijven zien. Vandaar dat ik hierover regelmatig een vraag stel, samen met andere collega's, en dat ik het probeer op te volgen.

Ik ben er meer en meer van overtuigd dat de grens tussen enerzijds alle vertrouwen en autonomie geven aan de lokale besturen en anderzijds hen in de steek laten, dun is. Er zou toch een duidelijker kader naar voren moeten worden geschoven.

Ook in de tweede golf zien we dat gemeentebesturen weer hun plan trekken. Vele schakelden weer over naar digitaal vergaderen, andere verhuisden naar theaterzalen of andere grote ruimtes waar afstand houden mogelijk is. In uw antwoord op een andere vraag van collega Warnez lees ik: "In de richtlijnen is opgenomen dat de fysieke vergadering op een andere locatie dan de raadszaal mag doorgaan. De reden daarvoor is te waarborgen dat de social distancing gegarandeerd is. Het behoort tot de autonomie van het lokaal bestuur om te oordelen wat een geschikte en neutrale vergaderlocatie is."

Een aantal lokale besturen hanteren wel wat rekbaarheid. Zo kreeg ik recent signalen over een gemeente waar het bestuur creatief knutselend aan de slag ging met plexiglas in de raadszaal. Niet alle raadsleden voelen zich hier veilig en comfortabel bij. Vorige week hadden we in de plenaire vergadering het debat over huishoudhulpen die zich niet veilig voelen, maar uit financiële noodzaak hun gezondheidszorgen aan de kant moeten schuiven. Bij raadsleden gaat het gelukkig niet om financiële redenen. Zij willen hun mandaat en hun plicht als raadslid zo goed mogelijk vervullen. Minister, we mogen van hen niet verwachten dat ze dit moeten afwegen tegenover hun gezondheid.

Er is nood aan duidelijkere, objectievere maatstaven. We laten het toch ook niet over aan de autonomie van kappers of horeca-uitbaters om te oordelen wat een geschikte omgeving is om coronaproof te werken. Binnen bedrijven gelden er regels rond veiligheid en gezondheid op het werk en is er een onafhankelijk toezicht op. En dat is niet omdat we geen vertrouwen hebben in het overgrote merendeel van de kappers, cafébazen en bedrijfsleiders. Misschien moeten we voor de lokale besturen dezelfde logica gebruiken.

Minister, is het grote aantal klachten dat dit jaar binnenliep bij de gouverneurs voor u een signaal?

Erkent u dat een duidelijker, objectief kader voor het organiseren van raadszittingen nodig is?

Waar kunnen raadsleden terecht die zich bij de huidige manier van organiseren van de zittingen niet veilig voelen en zich in hun rechten van raadslid onder druk gezet voelen?

Hoe kan er objectiever worden toegezien op de coronaveiligheid van de vergaderlocaties?

Kunnen we opleggen dat alle gemeentes een performant digitaal alternatief, inclusief stemmodule, op poten zetten om vlot te kunnen schakelen bij gezondheids- of andere crisissen? Wilt u hen daarbij ondersteunen? Zo ja, op welke manier?

De voorzitter: Minister Somers heeft het woord.

Minister Bart Somers: Mijnheer Vaneekhout, ik dank u voor uw vraag. Laat mij op mijn beurt ook iedereen een gelukkig, voorspoedig en vooral een heel gezond 2021 toewensen.

Mijnheer Vaneekhout, uw vraag getuigt – en dat is natuurlijk heel positief – van een grote bekommernis over het goed functioneren van de lokale democratie. Het is een bekommernis die we over de grenzen van meerderheid en oppositie delen.

Vanaf het begin van de coronacrisis hebben we richtlijnen opgesteld die het mogelijk moesten maken om de lokale bestuursorganen te laten blijven vergaderen tijdens de coronamaatregelen. Dat is belangrijk met het oog op de rechten van alle gemeenteraadsleden, het functioneren van de lokale democratie en de belangen van oppositie en burgers. Het lokale democratische werk moest maximaal verder kunnen gaan, weliswaar in een aangepaste vorm. Dat is ook nodig geweest omdat lokale besturen in de voorbije maanden vaak heel belangrijke beslissingen hebben moeten nemen in de strijd tegen de coronacrisis.

Ik ben mij ervan bewust dat elke verandering, zeker zo'n drastische verandering die onverwacht is, transitieproblemen met zich meebrengt. We begrijpen allemaal dat dit niet altijd van een leien dakje loopt. Zeker in het begin hebben besturen zeer snel moeten schakelen, en was het zoeken voor sommige besturen. Het Agentschap Binnenlands Bestuur (ABB) heeft daarbij een heel constructieve rol gespeeld. Het is mijn aanvoelen dat het overgrote deel van de gemeenten dit op een heel correcte en integere manier hebben gedaan, met respect voor de belangen van iedereen.

U sprak eerst over een dramatische verhoging van de klachten; daarna stuurde u bij tot drastische verhoging. Wat is de realiteit? Jaarlijks ontvangt ABB zo'n 800 klachten van gemeenteraadsleden en burgers over de lokale democratie. Van 13 maart tot 10 december werden dertig klachten ontvangen over het functioneren van de bestuursorganen in crisistijd. Die dertig klachten hebben betrekking op zeventien lokale besturen. Soms waren er zelfs meerdere klachten over één gemeenteraadszitting. Veertien van die dertig klachten waren gegrond en ze hadden betrekking op negen lokale besturen. Dat is 3 procent van de lokale besturen die door omschakeling naar een totaal nieuwe situatie, eigenlijk op de vingers zijn getikt. 97 procent van de lokale besturen hebben dus geen opgestoken vingertje gekregen. Ongetwijfeld zullen er in een aantal besturen nog problemen zijn geweest waarvoor men geen klacht heeft ingediend.

Ik wil het toch echt in perspectief plaatsen. We mogen niet het beeld ophangen dat er een dramatische situatie is met betrekking tot de lokale democratie. Ik ben het er niet mee eens, want dat is absoluut niet het geval. Eén klacht is nog in behandeling.

Ik minimaliseer deze klachten niet. Ik wil ze niet dramatiseren, maar ze ook niet minimaliseren. We hebben die klachten steeds onderzocht om na te gaan of we de richtlijnen moesten aanscherpen en of we het ondersteuningsaanbod van ABB moesten optimaliseren.

De richtlijnen van het agentschap zijn altijd een dynamisch gegeven geweest en worden aangepast aan de epidemiologische situatie. In september is er een nieuw kader ontwikkeld door het agentschap in samenwerking met de Vereniging van Vlaamse Steden en Gemeenten (VVSG). Dit kader is duidelijk en objectief voor het organiseren van raadszittingen. Het agentschap geeft momenteel, onder de huidige epidemiologische situatie, de voorkeur om de vergaderingen digitaal te laten plaatsvinden, ook vanuit de voorbeeldrol die lokale besturen moeten innemen. Dit kan evenwel niet worden verplicht. Het ministerieel besluit (MB) van 28 oktober 2020 verbiedt namelijk niet dat fysieke zittingen kunnen doorgaan. Het MB is uiteindelijk het kader waarbinnen de spelregels worden vastgelegd, in dezen de federale overheid, uiteraard onder de voorwaarde dat daarvoor de veiligheidsmaatregelen worden gerespecteerd, zoals het afstand houden, het dragen van mondkapjes, de circulatie van raadsleden voor en na de vergadering. Op de website van ABB staan, naast de richtlijnen, ook heel praktische tips opgenomen voor lokale besturen om veilig te vergaderen.

Er is een afwegingskader om lokale besturen te helpen beslissen over de wijze van vergaderen en de locatie van vergaderen. De veiligheidsvoorschriften voor fysiek vergaderen worden op een heel heldere manier uit de doeken gedaan. Er zijn ook richtlijnen voor de openbaarheid van de vergadering en de kwaliteit van de deelname aan eventuele digitale vergaderingen.

U weet dat de organisatie van de gemeenteraad – wanneer komt zij samen, welke punten staan op de agenda, waar komt zij samen – tot de autonomie van de gemeente behoort. Ik heb altijd het belang benadrukt van goed overleg binnen de gemeenten. Er zullen altijd verschillen bestaan in visie. De ene voelt zich comfortabel om fysiek te blijven vergaderen, de andere wil graag digitaal vergaderen. Ik heb dat ook zelf in mijn eigen gemeente ondervonden. Het blijft finaal een keuze van het lokale bestuur. Een raadslid kan altijd zelf een voorstel op de agenda van de gemeenteraad brengen waarin een bepaalde wijze van vergaderen wordt voorgesteld. Indien raadsleden oordelen dat gemeenteraden niet worden georganiseerd volgens de richtlijnen, dan kan daarover klacht worden ingediend bij de gouverneur. Die zal de klacht objectief onderzoeken, rekening houdend met het geldende kader voor vergaderen en het geldende kader van de coronamaatregelen.

Kunnen we opleggen dat alle gemeentes een performant digitaal systeem installeren? Deze gezondheidscrisis heeft de digitale omslag in veel lokale besturen versneld. Ik ben trots op de manier waarop de lokale besturen dit hebben aangepakt. Digitaal en hybride vergaderen is ondertussen goed ingeburgerd. De roep om ook na de crisis digitaal of hybride vergaderen mogelijk te maken, is heel groot. U weet dat ik wat aarzel voor de plenaire zitting van de gemeenteraad, maar er zijn ook commissievergaderingen en infovergaderingen waar misschien wel wat meer mogelijk is.

We willen alleszins zo'n kader corrigeren. Dit zal mogelijk worden gemaakt door middel van de lopende aanpassing van het decreet over het lokaal bestuur, dat in het voorjaar zal worden voorgelegd aan het Vlaams Parlement. Daar zullen we het

kader bepalen en zal het parlement een inbreng kunnen hebben en eventueel kunnen aanpassen.

Er zal ook een ondersteunend kader komen met minimale voorwaarden, dat zal worden goedgekeurd door de Vlaamse Regering. Het zal aan de lokale besturen toekomen om ervoor te zorgen dat die minimale voorwaarden gerespecteerd worden. Dus naast het kader dat in het decreet wordt opgenomen, zal de Vlaamse Regering tijdens het voorjaar een set opmaken met minimale voorwaarden waaraan men moet beantwoorden om in regel te zijn.

Veel lokale besturen hebben nu al goed werkende systemen voor digitaal vergaderen. De praktijk wijst ook uit dat dit niet veel hoeft te kosten. De noden in het veld zijn ook verschillend, afhankelijk van de werking van de organen, die heel divers is. Een centraal systeem lijkt me dan ook geen goede oplossing.

Ik zie wel een belangrijke rol weggelegd voor ABB, de VVSG, de Vlaamse ICT-Organisatie, kortweg V-ICT-OR en softwarebedrijven om lokale besturen daarin te ondersteunen om oplossingen op maat uit te werken. De website van ABB bevat nu al heel concrete handleidingen daarvoor.

Het echt organiseren van een heel uniform aanbod inzake digitalisering is volgens mij niet nodig, ik denk dat we daar wat moeten vertrouwen op de specificiteit en de creativiteit van lokale besturen en het aanbod dat vandaag al breed aanwezig is. Met het nieuwe decreet dat er in het voorjaar komt en met het kader voor die minimale voorwaarden komen we volgens mij in belangrijke mate tegemoet aan uw terechte bezorgdheid. Er zijn een aantal extra klachten die we ernstig moeten nemen, maar we mogen zeker niet spreken van een golf van ontredde van de lokale democratie wanneer 97 procent van de gemeenten tot nu toe geen klachten heeft gehad. We leven in een samenleving waarin de oppositie mondig genoeg is; wanneer er dus echt een probleem is, zal zij wel naar de gouverneur stappen en een klacht indienen. Ik heb dat in mijn oppositietijd zelf regelmatig gedaan, maar dat is al heel lang geleden.

De voorzitter: De heer Vaneekhout heeft het woord.

Jeremie Vaneekhout (Groen): Minister, ik heb nog nooit het genoegen gehad om lokaal in de oppositie te zitten, maar op Vlaams niveau probeer ik het te leren.

We moeten inderdaad niet doen alsof de meerderheid van de gemeenten van de gelegenheid gebruikmaakt om de democratische rechten van de raadsleden te fnuiken en de lokale democratie onder druk te zetten, maar ik ben wel bezorgd over een specifieke doelgroep. Ik ben zelf een enorme voorstander van fysieke vergaderingen, ook in het parlement. We doen het goed in deze commissies, maar het is altijd een meerwaarde voor het democratische debat om fysiek aanwezig te zijn in dezelfde ruimte. Maar de tijden zijn nu eenmaal wat ze zijn en daarom vind ik het belangrijk dat elk raadslid ook individueel zijn democratische rechten behoudt.

En die democratische rechten gelden niet minder wanneer men oud is of onderliggende gezondheidsproblemen heeft. En dan gaat het niet op om het aan een beslissing van meerderheid tegen oppositie in een gemeenteraad over te laten om die rechten te garanderen. Dat is wat we nu in de feiten doen: elk raadslid kan vragen om voortaan digitaal te vergaderen, waarop daarover gestemd wordt. Men laat dus eigenlijk een meerderheid in een gemeenteraad bepalen wat de rechten zijn van een individueel raadslid dat om gezondheidsredenen, ouderdomsredenen, ziekte liever of beter niet aanwezig is, soms op advies van de dokter. Ik ken een aantal mensen in die situatie en ik vind dat echt problematisch. Los van de klachten bij ABB en het politieke spel dat daarrond wordt gespeeld, vind ik het eigenlijk een fundamenteel democratische vraag hoe we omgaan met die groep raadsleden die

noodgedwongen thuiszitten en die sinds negen maanden hun rol als individueel raadslid niet meer hebben kunnen spelen. We kunnen dan zeggen dat ze meestal tot een fractie behoren en dat die fractie dan wel haar rol zal spelen, maar dit is niet hoe onze democratie werkt. Fracties komen er pas in tweede orde bij. In principe is men als individu verkozen en moet men zijn rol als individueel raadslid kunnen spelen. Mijn vraag is dan ook hoe we omgaan met die ene groep en of we niet nog meer werk kunnen maken van het invoeren van hybride vormen waarbij de basisvorm wordt gekozen door wat de raad wenst, maar waarbij een aantal mensen die in een specifieke medische situatie zitten, alsnog op een digitale manier kunnen aansluiten.

De voorzitter: De heer Brouns heeft het woord.

Jo Brouns (CD&V): Ik deel de bezorgdheid van de heer Vaneeckhout over de noodzaak van een goed afsprakenkader, maar onze lokale ervaring daarover is heel positief. Wat de raadsleden betreft, zijn er inderdaad heel wat bezorgdheden geuit, die ik in grote mate deel. Aan de andere kant van de democratie stel ik vast dat wij hier in het verleden tijdens de fysieke vergaderingen weinig of geen bezoekers hadden. Nu hebben wij tot onze grote verbazing en positieve verrassing tachtig tot honderd kijkers: de lokale democratie live in de huiskamer. Ik stel een heel positief effect vast van dit online vergaderen van de gemeenteraad voor de lokale democratie. Er is ook meer interactie en er zijn meer vragen van de bevolking. Ook dat positieve effect wil ik hier graag laten optekenen.

Ik onderschrijf ook de suggestie over hybride vergaderingen in de toekomst, op een duurzame manier en binnen een kader dat daarvoor zal worden uitgewerkt.

De voorzitter: De heer Tommelein heeft het woord.

Bart Tommelein (Open Vld): Minister, ik heb u vanmorgen al gezien. U hebt me vergeleken met André Hazes. Ik heb ook al gezien dat men me vergelijkt met Jean-Marie Pfaff in zijn jonge jaren.

De voorzitter: Toen was Jean-Marie toch al een beetje ouder.

Bart Tommelein (Open Vld): Minister, ik ben heel blij te vernemen dat u na de coronacrisis – en ik hoop dat dat zo snel mogelijk is – toch een kader zult schetsen om digitale vergaderingen bij te wonen. Ik merk enige aarzeling bij u om dat ook te doen voor digitale gemeenteraden. Ik zou erop willen aandringen om uw aarzeling te laten varen en dat te voorzien. Er zijn nu eenmaal omstandigheden waarbij de gemeenteraad heel kort moet samenkomen om een formele beslissing te nemen. Ik geef een voorbeeld. Op een bepaald moment moet een schepen worden vervangen en moet een nieuwe schepen worden aangeduid. Daarvoor moet een gemeenteraad bij elkaar worden geroepen. Dat is dus voor één puntje en daarvoor zou dus een hybride vergadering mogelijk moeten zijn.

Er zijn ook een aantal voordelen aan hybride vergaderingen. Ik denk dan aan mensen die zich ook buiten coronatijden niet kunnen verplaatsen als gevolg van een operatie of dergelijke. Op die manier kan die persoon zijn taak als gemeenteraadslid toch vervullen.

Ik wil dus vanuit mijn ervaring zeer sterk pleiten voor een nieuw kader voor de organisatie van vergaderingen, ook fysieke vergaderingen, van de lokale bestuursorganen.

De voorzitter: De heer De Loor heeft het woord.

Kurt De Loor (sp.a): Voorzitter, op mijn beurt ook voor iedereen de beste wensen voor het nieuwe jaar.

Ik deel de bekommernissen van collega Vaneeckhout. Als raadslid moet je je rol kunnen blijven spelen, of je behoort tot de meerderheid of de oppositie, of je een goede of minder goede gezondheid hebt. Het moet absoluut kunnen.

Minister, u hebt verwezen naar de relativiteit van het aantal klachten, maar ik ben er wel van overtuigd dat een aantal gemeenten zich in een zogenaamde 'grijze zone' bevinden wat betreft het actief vergaderen van hun gemeenteraad. Ze zijn niet actief op zoek gegaan naar alternatieven om te vergaderen conform onze democratische regels. In de eerste weken en maanden konden ze zich nog een beetje wegsteken achter kinderziektes, maar die tijd is intussen wel voorbij.

Minister, ik wil het specifiek hebben over de suggestie van collega Vaneeckhout voor een performant digitaal alternatief, inclusief de stemmodule. Ik blijf er toch op hameren om samen met ABB, en indien nodig ook met de VVSG, een aantal van die zaken aan te bieden, zodat ook de geheimhouding van de stemming gehandhaafd kan blijven. De procedure om mails te sturen naar de algemeen directeur of om het op een andere manier te doen, lijkt me toch niet 100 procent sluitend. Vandaar het pleidooi om het alternatief van een digitaal platform dat voldoet aan de verwachtingen en noden van onze lokale democratie, te laten ontwikkelen of aan te bieden vanuit ABB of de VVSG. Zo kunnen we de individuele rechten van de raadsleden vrijwaren, ongeacht de toestand waarin we ons bevinden.

De voorzitter: De heer Buysse heeft het woord.

Yves Buysse (Vlaams Belang): Voorzitter, ik wil het voorstel van de heer De Loor over de stemmodule nog versterken met een heel praktisch voorbeeld. In onze vorige gemeenteraad was er een discussie en werd de vraag gesteld om over te gaan tot de hoofdelijke stemming. Dat heeft voor enorm veel problemen gezorgd. Het was heel moeilijk in te schatten wie er op dat moment effectief aanwezig was. Het is niet omdat iemand online staat dat die er effectief is. De stemming is niet gelukt. Ik denk dat er zeker een oplossing voor moet komen en ik steun dus het voorstel.

De voorzitter: De heer Warnez heeft het woord.

Brecht Warnez (CD&V): Collega's, het klopt dat de minister en ABB al heel wat hebben gecommuniceerd over richtlijnen. Dat heeft ervoor gezorgd dat het aantal, zeker gegronde, klachten beperkt is. Ik blijf toch de oproep voor een duidelijk kader steunen, met spelregels voor het digitaal vergaderen.

Ik wou net hetzelfde zeggen als wat collega De Loor zei. Ik heb weet van een aantal rare praktijken met mondeling stemmen in een aantal gemeenten. Er wordt bijvoorbeeld gestemd via een stemformulier in een enveloppe met je naam erop die aan de algemeen directeur wordt afgegeven. Ook bij het digitaal vergaderen heb ik mijn vragen of het exact wordt gegarandeerd dat men geheim kan stemmen. Ik weet niet of de administratie het mee kan opvolgen, maar ik denk dat we ook daarvoor een aantal regels moeten hebben. Of het in een apart platform moet, zoals collega De Loor en Warnez zeggen, weet ik niet. De Centra voor Informatica Provincies Antwerpen en Limburg (CIPAL's) van deze wereld hebben ook hun eigen systemen. Goed, het geheim stemmen is toch iets wat een aantal strikte regels vereist.

Minister, ik heb nog een vraag. U zei daarnet dat er jaarlijks honderden klachten door raadsleden worden ingediend. Op mijn vraag zei u dat er jaarlijks ongeveer 23 klachten door raadsleden worden ingediend tegen beslissingen van het college van burgemeester en schepenen. Ik vind het weinig dat er buiten het coronajaar 23 klachten worden ingediend. Misschien verwar ik het met die honderden

waarover u sprak, maar is het niet eerder te weinig? Kennen de raadsleden hun rechten wel? Weten ze wat ze kunnen doen in het kader van bestuurlijk toezicht?

Kris Van Dijck (N-VA): Ik heb drie korte puntjes. Vooreerst wil ik die driehonderd gemeenten feliciteren om zo snel om te schakelen naar het digitale gebeuren. Het was niet niks. Daarnaast deel ik de bekommernis over de geheime stemming: dit moet op een goede manier kunnen worden georganiseerd en misschien kunnen er ook betere tools voor worden aangereikt. Ten slotte – en ik denk aan de tussenkomst van de heer Tommelein – zou er een kader moeten zijn om voor korte vergaderingen meer mogelijk te maken.

Ik wil er toch ook wel voor pleiten om de slinger niet helemaal naar de andere kant te laten doorslaan. Dat geldt niet alleen voor gemeenteraden, maar ook voor het parlement. Als we zouden evolueren naar alles digitaal, dan zouden we als raadsleden en parlementsleden toch ook heel wat missen. We zijn ook sociale wezens. We zijn deze vergadering begonnen met een grap en een grol. Als we elkaar alleen maar – stel u voor – via digitale vergaderingen zouden kennen, dan zouden er toch heel wat menselijke aspecten wegvallen. Daarvoor moeten we zeker aandacht blijven hebben. Politiek is een zaak van mensen en mensen moeten elkaar kunnen ontmoeten. Het zijn nu uitzonderlijke omstandigheden, maar laat ons hopen dat de uitzonderingen ook de uitzonderingen blijven.

De voorzitter: Minister Somers heeft het woord.

Minister Bart Somers: Collega's, ik dank u voor de interessante reflecties en suggesties.

Collega Warnez zegt dat er tamelijk weinig klachten zijn en vraagt zich af of men wel voldoende de weg kent om klacht in te dienen. Dan zitten we natuurlijk in een samenleving waar het nooit goed is. Als er veel klachten zijn, werkt het systeem niet goed, en als er weinig klachten zijn, werkt het klachtensysteem niet goed. Laat me toe dat ik daar wat voorzichtig in ben.

Het bestuurlijk toezicht bestaat al decennia. Ik denk dat gemeenteraadsleden dat door de band wel goed kennen en dat men weet dat men klacht kan indienen. Elk gemeenteraadslid wordt er ook over geïnformeerd. Ik zou inderdaad durven vast te stellen dat er soms met een probleem een probleem is, dat er soms een drempel is om een klacht in te dienen. Gelukkig is het ook zo dat men niet voor elke pruts een klacht indient. In de zes jaar dat ik in de oppositie zat in de gemeente, heb ik toch vier of vijf keer een klacht ingediend. Ik was een actieve klachtenindieners. Het was toen ook nodig tegenover de meerderheid. In Mechelen worden er wel wat klachten ingediend. Alle gekheid op een stokje: laat er ons van uitgaan dat bestuurlijk toezicht een vast gegeven is en dat mensen het kennen. Het is mijn opvatting dat onze lokale democratie, al bij al, met zijn gebreken, toch goed functioneert en goed in elkaar zit. Mijnheer Warnez, ik ben er trouwens van overtuigd dat dat ook uw mening is.

Het hybride vergaderen – de vraag van de heer Brouns en de heer Vaneeckhout – kan vandaag al wel. Er zijn verschillende gemeentebesturen die dat doen, dat organiseren en mogelijk maken. Het is een formule die voor sommige kwetsbare mensen een oplossing kan zijn en ook een duurzame oplossing kan zijn. Bepaalde mensen met een handicap of anderen kunnen daardoor op een meer actieve manier participeren aan de lokale democratie, ook als raadslid, waar vandaag de drempel door de fysieke beperkingen misschien te hoog is. Het kan een oplossing zijn. Dat spoor moet zeker worden onderzocht.

In het nieuwe voorstel dat we in het parlement zullen indienen, zal de mogelijkheid voorzien zijn om de plenaire zitting van de gemeenteraad digitaal te organiseren, maar het zal de uitzondering zijn. Men zal extra moeten motiveren waarom men

de gemeenteraadszitting toch digitaal houdt. De heer Tommelein heeft een concreet voorbeeld aangehaald dat volgens mij valabel is. Er moet enkel een eed worden afgenomen: moet men daarvoor allemaal naar het stadhuis komen? Ik kan me voorstellen dat dit, bij wijze van uitzondering, digitaal kan gebeuren.

Een fysieke plenaire vergadering – en daar volg ik de commissievoorzitter – is iets anders dan een digitale plenaire vergadering. De interactie tussen mensen, de discussie, de emotie, de overtuigingskracht die men in een fysieke ontmoeting aan de dag kan leggen, de non-verbale interactie, het kunnen schorsen, het eventjes met een collega kunnen praten, wordt digitaal allemaal veel complexer. Mijnheer Tommelein, we moeten ook aan de collega's van de oppositie denken, die hun rol volgens mij minder gemakkelijk kunnen spelen op een digitaal platform dat extra inspanningen vraagt, dan in een fysieke vergadering. Ik zou dat onderdeel toch meenemen, aangevuld met 'de wandelgangen' waarnaar collega Van Dijck verwijst: de dingen die errond gebeuren, de overlegmomenten, het laten creëren van ideeën. Ook vandaag wordt er in uw stadhuis massaal digitaal gewerkt, op mijn kabinet ook, maar daardoor mist men natuurlijk wel die kleine gesprekken aan het koffieapparaat, in de gang, waarbij ideeën tot stand komen en ideeën worden uitgewisseld. Er zijn veel voordelen aan digitaal werken, maar ook nadelen. De regel zal zijn dat het kan, maar het zal de uitzondering zijn. Men zal het extra moeten motiveren. Eigenlijk zou de logica der dingen moeten zijn dat het fysiek gebeurt.

De heer De Loor heeft een aantal terechte bekommernissen gedeeld, maar dringt ook aan op meer informatie over digitale systemen die goed functioneren, die garant staan voor een goede kwaliteitsvolle werking. De richtlijnen zijn ter zake tamelijk duidelijk: ook raadsleden moeten in de vergadering zichtbaar zijn voor andere raadsleden en ook zichtbaar zijn voor burgers. Het zijn dingen die we 'en cours de route' al hebben bepaald en die we in een nieuw kader in het voorjaar zullen vastleggen. U moet weten dat er vandaag nogal wat systemen bestaan die goed functioneren. We hebben die al wat gepromoot, maar ik wil gerust het engagement nemen – laat het een positieve consensus in deze commissie zijn – om de positieve systemen nog eens op te lijsten. Ze staan al op de website van ABB maar we kunnen ze meer zichtbaar zetten. We kunnen samen met de VVSG nagaan hoe zij goede systemen die vandaag bestaan, goed kunnen oplijsten. De gemeentebesturen die vandaag sukkelen met het zoeken naar het beste systeem, kunnen dan zien wat er al bestaat. Als ik jullie goed heb beluisterd, is dat toch een vraag die leeft in de commissie. Ik ben graag bereid om dat te doen, naast het maken van een aantal minimale richtlijnen om digitaal vergaderen goed te laten verlopen en naast het feit dat er in het voorjaar een decreet komt dat jullie mee zullen goedkeuren en waarin wij de mogelijkheid van digitaal vergaderen creëren, zoals ik daarnet heb beschreven.

Ik denk dat ik hiermee de belangrijkste vragen heb antwoord.

De voorzitter: De heer Vaneekhout heeft het woord.

Jeremie Vaneekhout (Groen): Minister, ik denk dat we het in deze commissie met een aantal basisbezorgdheden eens zijn. Ik heb het daarnet al gezegd, maar ik zal het nog eens herhalen, dat ik ook absoluut de overtuiging deel dat fysieke vergaderingen in een democratische context een absolute meerwaarde hebben en dat we na de coronacrisis van digitale vergaderingen, zeker wanneer het gaat over plenaire vergaderingen, de uitzondering moeten maken met het oog op de politieke dynamiek.

Ik ben u zeer erkentelijk dat u ook aan de oppositie denkt. Het is niet altijd evident om het debat daarover op de juiste manier te voeren. Vaak moet er in de tussentijd met elkaar worden afgestemd, waarbij lichaamstaal wel kan helpen. Maar ook op menselijk vlak, wij zijn dieren, zijn wij op zoek naar welzijn en dat ligt onder meer

in sociale contacten. En ook wij, politici, zijn niet gemaakt om twaalf uur per dag achter een scherm naar elkaar te zitten kijken en op die manier aan politiek te doen.

Ik sluit af met mijn oproep om bij de lokale besturen nog eens het belang van de rechten van individuele raadsleden te beklemtonen en zij die fysiek willen samenkomen te wijzen op de mogelijkheid van hybride vergadervormen voor wie om gezondheidsredenen niet kan deelnemen aan een fysieke vergadering. Na negen maanden moeten we ook die mensen hun recht als raadslid gunnen.

De voorzitter: De vraag om uitleg is afgehandeld.

VRAAG OM UITLEG van Brecht Warnez aan Bart Somers, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Binnenlands Bestuur, Bestuurszaken, Inburgering en Gelijke Kansen, over de rol van de lokale besturen bij de coronavaccinatiecampagne – 1044 (2020-2021)

VRAAG OM UITLEG van Tom Ongena aan Bart Somers, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Binnenlands Bestuur, Bestuurszaken, Inburgering en Gelijke Kansen, over de rol van de lokale besturen bij de vaccinatiecampagne tegen het coronavirus – 1141 (2020-2021)

Voorzitter: de heer Kris Van Dijck

De voorzitter: De heer Warnez heeft het woord.

Brecht Warnez (CD&V): In de intussen Pfizerhoofdstad Puurs van collega Van den Heuvel is vorige week het startschot gegeven van de volgende fase in de strijd tegen het coronavirus: de vaccinatie. Criticasters en voorstanders zijn het er toch wel over eens dat de inenting van de inwoners van ons land een ongeziene operatie is. Het is onze enige kans om een derde golf te vermijden en zo de gezondheid van de burgers te beschermen en onze economie te doen heropleven.

Het zal heel belangrijk zijn om de vaccinatiegraad zo hoog mogelijk te krijgen. Aangezien de vaccinatie niet verplicht is, moeten zoveel mogelijk burgers overtuigd worden om zich aan te melden. We moeten daarom de drempel om zich te laten vaccineren zo laag mogelijk houden. Dat betekent: de inentingsmogelijkheden dichtbij aanbieden. Met andere woorden: lokale vaccinatiecentra.

Net als in de andere fases van de pandemie zullen de lokale besturen hier opnieuw hun rol en verantwoordelijkheid nemen. Een aantal gemeenten, waaronder de mijne, toonden al de nodige Sturm und Drang en willen tonen dat ze klaarstaan.

Om de lokale vaccinatiecentra goed te organiseren, zullen draaiboeken nodig zijn. Om deze operatie tot een goed einde te brengen, moet er samenwerking zijn met de huisartsen, zorgraden van de eerstelijnszones, zorgvoorzieningen, zorgaanbieders enzovoort.

Minister, zullen de lokale besturen worden betrokken bij de vaccinatiecampagne tegen corona? Zo ja, op welke manier? Binnen welke timing zullen zij richtlijnen ontvangen?

De voorzitter: De heer Ongena heeft het woord.

Tom Ongena (Open Vld): Ik sluit me aan bij de vragen van collega Warnez. De vaccinatie is nu volop in de actualiteit. De eerste fase is gestart en zal zich vooral afspelen in de woonzorgcentra en in ziekenhuizen. Maar binnenkort, en hoe sneller

hoe liever, hopelijk ten laatste in maart, start de volgende fase, de extramurale fase, waarbij mensen die niet in een instelling verblijven, worden opgeroepen om zich te laten vaccineren. Daarbij wordt gestart met 65-plussers. Het wordt onvermijdelijk de grootste vaccinatiecampagne uit onze geschiedenis. Daarbij zal het cruciaal zijn om de lokale besturen daar zeer actief bij te betrekken. Zij spelen daarin een sleutelrol zoals ze dat ook de voorbije maanden al hebben gedaan met het beheersen van de coronacrisis. Het gaat dan zowel over de praktische organisatie, het oproepen van mensen, als over communicatie, mensen overtuigen om zich te laten vaccineren. Daarbij mogen ook de mensen die moeilijker te bereiken zijn niet worden vergeten.

Minister, welke concrete rol zullen de steden en gemeenten spelen in de vaccinatiecampagne? Zullen zij daarbij op ondersteuning kunnen rekenen vanuit de Vlaamse overheid? En hoe zal die ondersteuning eruitzien? Voorziet u in budget om hen te helpen, bijvoorbeeld voor het opzetten van die communicatiecampagnes?

Waar lokale besturen nu nood aan hebben, is duidelijkheid en eenheid van commando. Hoe zult u ervoor zorgen dat de informatiedoorstroming van het federale, Vlaamse en eventueel ook het provinciale niveau naar de lokale besturen eenduidig zal verlopen?

De voorzitter: Minister Somers heeft het woord.

Minister Bart Somers: Dit is een zeer actuele vraag, die vandaag het nieuws beheerst. Ik zal beginnen met een aantal algemene elementen.

De principes van de vaccinatiestrategie zijn vastgelegd in de interministeriële conferentie. Om de uitrol van het vaccinatieprogramma in goede banen te leiden, is de Taskforce operationalisering van de vaccinatiestrategie opgericht. Die taskforce bestaat uit wetenschappers, vertegenwoordigers van federale en deelstatelijke overheidsdiensten en, waar nodig, andere vertegenwoordigers en werkgroepen. De vaccintoediening wordt op het terrein georganiseerd door de deelstaten.

Op 3 december 2020 verstrekke de taskforce een advies over hoe de prioritering en uitrol van de vaccinatiestrategie kunnen plaatsvinden, van distributie tot toediening aan de patiënt, zorgverstrekker of burger. Dat advies is openbaar en terug te vinden op <https://www.info-coronavirus.be/nl/>. Het gaat over de classificatie die nu is gestart waarbij eerst de mensen in de woonzorgcentra worden gevaccineerd, daarna de medische wereld, de 65-plussers, de essentiële beroepen enzovoort. Die fases zijn daarin afgebakend.

Mijn collega, minister Beke, heeft in de commissie Welzijn van 1 en 8 december 2020 al aangegeven dat de lokale besturen hierin betrokken zullen worden. De vaccinatie van burgers buiten de woonzorgcentra en de ziekenhuizen zal gebeuren in samenspraak met de zorggraden van de eerstelijnszones en de lokale besturen. De rol van de lokale besturen zal vooral belangrijk zijn bij de opstart van de massavaccinaties, dus vanaf het ogenblik dat er wordt gestart met de extramurale vaccinatie die begint bij de 65-plussers. Op dat moment komt de rol van de eerstelijnszones en de lokale besturen in beeld.

De eerstelijnszones en de lokale besturen spelen geen rol bij de vaccinatie in de 820 woonzorgcentra in Vlaanderen en ook niet bij de vaccinatie van bijvoorbeeld het ziekenhuispersoneel. Dat gebeurt intra muros. Hun taak begint op het moment dat de 65-plussers moeten worden gevaccineerd.

Het is mijn overtuiging dat de lokale besturen vanaf de voorbereidingen zeer nauw moeten worden betrokken bij de vaccinatiestrategie met het oog op het welslagen ervan. Zoals bij de oprichting van de triagecentra, de bedeling van de mondmaskers en de contacttracing is gebleken, maken de lokale besturen het verschil.

Als we de massavaccinaties vlot, gestructureerd en vlug willen laten verlopen, is het belangrijk dat zij daar van meet af aan bij worden betrokken. Zij kunnen hier het verschil maken.

De Vereniging van Vlaamse Steden en Gemeenten (VVSG) is via verschillende projectgroepen en overlegorganen samen met het brede werkveld aan belanghebbers uit de zorgsector, nauw betrokken bij de voorbereiding en uitwerking van het vaccinatieprogramma. Daarnaast is er ook een overleg geweest met de gouverneurs.

De burgemeesters hebben nog voor de kerstvakantie een schrijven ontvangen, omdat er inderdaad een aantal mensen waren die zeer voluntaristisch waren, mijnheer Warnez, waarin werd aangekondigd dat zij tijdens de eerste helft van januari grondig zouden worden geïnformeerd over hun exacte en concrete rol bij de uitrol van de fase van de vaccinatie van 65-plussers.

De rol van de lokale besturen bestaat uit het opzetten van ambulante vaccinatiecentra, het opsporen en verwittigen van 65-plussers, ondersteuning bij de vaccinatie van het eerstelijnszorgpersoneel, en sensibilisering van de publieke opinie om daaraan mee te werken.

Minister Beke en ikzelf hebben de ambitie om ten laatste begin volgende week per provincie een hele grondige webinar op te zetten met alle burgemeesters en met de verantwoordelijken van de eerstelijnszones. Daarbij zullen we aan de hand van een consistent draaiboek proberen uit te leggen wat precies wordt verwacht van de lokale besturen om die fase goed te laten verlopen.

Momenteel is de fase binnen de woonzorgcentra bezig, daarna volgt de medische wereld. Gasthuisberg heeft als federale hub de eerste woonzorgcentra geïmplementeerd. In Vlaanderen zijn in totaal dertien ziekenhuizen waar vaccins worden geleverd. Vandaag krijgen vier nieuwe hubs vaccins, waarbij Gasthuisberg wordt ingeschakeld om die mensen in snel tempo vertrouwd te maken met het vaccinatieproces.

Het gemakkelijkste deel is het zetten van de spuit, het moeilijkste is heel de apotheek daarvoor, namelijk het brengen van het vaccin bij min 70 graden Celsius naar een bepaalde plaats en het op een correcte manier ontdooien van het vaccin. Daarbij moeten ook nog apotheekhandelingen worden verricht en moet nog een substantie worden toegevoegd. Dat moet op een bepaalde temperatuur gebeuren. In Duitsland heeft men daar grote problemen mee gehad en zijn een aantal mensen in het ziekenhuis beland. Daardoor zijn ook duizenden vaccins verloren gegaan. Hier heeft de medische wereld een aantal dagen tijd gevraagd om dat goed uit te testen. Dat is wat nu gebeurt, buiten de scope van de lokale besturen. Eerst moet die procedure, die vaardigheid, die technologie volledig op punt staan voor de lokale besturen in beeld komen. En dus is het voor mij belangrijk dat de lokale besturen tijdig goed weten wat ze zullen moeten doen om vanaf ten vroegste maart die 65-plussers op een goede manier te informeren en te ontvangen zodat ze op tijd hun vaccin kunnen krijgen.

Momenteel wordt daar hard aan gewerkt door verschillende stuurgroepen binnen Zorg en Gezondheid. We zitten ook samen met het Agentschap Binnenlands Bestuur en mijn kabinet voor wat de taak van de lokale besturen betreft. De bedoeling is, zoals we dat eind december op mail hebben gezet, dat de burgemeesters en de mensen van de eerstelijnszones ten laatste begin volgende week een webinar krijgen met een goed draaiboek waarin staat wat ze moeten doen. Ik hoop dat dit antwoord voldoet aan de vragen.

De voorzitter: De heer Warnez heeft het woord.

Brecht Warnez (CD&V): Minister, ik dank u voor uw duidelijke antwoord en voor het vertrouwen in onze lokale besturen, maar dat had ik uiteraard van u verwacht.

Ik wil nogmaals beklemtonen dat het goed is dat de lokale besturen vanaf fase 1B zullen worden ingezet. Ik wil ervoor pleiten dat in elke gemeente een vaccinatiecentrum wordt opgezet. Het is echt belangrijk dat er geen wachtrijen zijn. Wanneer mensen moeten wachten, dan is dat een rem. Die vaccinatie moet dan ook kleinschalig gebeuren en mensen moeten zich veilig voelen. In steden moeten dan ook meerdere vaccinatiecentra en in gemeenten minstens één vaccinatiecentrum komen, zoals dat ook bij de triagecentra het geval was. Kunt u hier nog verduidelijking over geven?

De voorzitter: De heer Ongena heeft het woord.

Tom Ongena (Open Vld): Minister, ik dank u voor het antwoord. Ik ben blij – en ik had ook niet anders verwacht – dat u de cruciale rol van de lokale besturen bij de nakende vaccinatiecampagne onderschrijft. Ik ben er ook van overtuigd dat zij de sleutel tot het succes zullen zijn. Het staat of valt met de manier waarop zij die vaccinatie-uitrol kunnen organiseren. Laat ons eerlijk zijn: de overgrote meerderheid van ons allemaal, de bevolking, zal worden gevaccineerd door een oproep van een stad of een gemeente om naar een centraal centrum te gaan om daar het vaccin te krijgen. Dat zij het best geplaatst zijn, lijkt mij logisch. Het zijn ook de gemeenten die de verkiezingen organiseren. Ze weten perfect hoe ze mensen moeten oproepen en hoe zij logistiek veilige vaccinatiecentra kunnen maken.

Het is goed dat er een draaiboek komt. Ik vermoed dat er heel concreet zal worden aangegeven hoe men bijvoorbeeld een veilig vaccinatiecentrum kan maken, hoe men de groepen gaat oproepen, hoe men ook kwetsbare mensen zal proberen te bereiken. Ik heb nog een bijkomende vraag. Hebt u al zicht op wanneer het draaiboek er zal zijn?

U hebt nog niet geantwoord op de vraag naar financiële steun. Het kan niet de bedoeling zijn dat lokale besturen op een of andere manier de factuur krijgen doorgeschoven van een taak die in de eerste plaats toebehoort aan de hogere overheid. Kunt u misschien zekerheid geven aan onze lokale besturen dat kosten die men zal moeten maken, zullen kunnen worden verhaald op de hogere overheid? Alvast dank.

De voorzitter: De heer Van Miert heeft het woord.

Paul Van Miert (N-VA): Collega's, minister, ik blijf ook een beetje op mijn honger zitten, net zoals de heer Ongena. Ik denk dat we de klepel weten te hangen als het hierover gaat, en het zal geld zijn.

Ik had begrepen dat we per 100.000 inwoners één centrum zouden moeten organiseren. In onze eerstelijnszone met 160.000 inwoners zou dit concreet twee centra betekenen, en niet zoals de heer Warnez zegt dat er in elke gemeente een inentingscentrum moet zijn. Het zal logistiek ook heel moeilijk zijn. Minister, u mag me tegenspreken als ik dat verkeerd zie, maar dan denk ik dat ook onze eerstelijnszone het verkeerd ziet.

U hebt een aantal elementen aangehaald, maar ik vrees dat we vooral bij het logistieke en het financiële op hindernissen zullen stuiten. Met logistiek bedoel ik niet alleen een locatie voorzien – die zijn er –, maar ik voel ook dat gemeenten in onze zone, die over zulke locaties beschikken, zich afvragen of ze huur kunnen vragen, wie de kosten zal dragen. Je voelt het kostenplaatje constant wegen op een aantal beslissingen en we moeten met die beslissingen vooruit.

Ik denk ook aan de verdere logistieke uitbouw. Als men zo'n inentingsdorp gaat bouwen waar men tienduizenden mensen kan inenten, een of twee keer, dan moet

er ook een sanitair blok zijn, dan moet er kleedruimte zijn voor het verplegend personeel, dan moet er catering zijn, want die mensen zullen daar meerdere uren aanwezig zijn. Er komt dus heel veel bij kijken. Er is geen draaiboek voor. Minister, ik heb er wel vertrouwen in dat er, net zoals bij vorige acties die we als lokale besturen hebben moeten doen, goede voorzetten komen. Ik heb er dus wel vertrouwen in, maar ik maak me vooral zorgen dat, als er geen duidelijkheid komt van de hogere overheid over het kostenplaatje en over aan welke kassa men kan passeren, er heel veel gemeentebesturen een beetje terughoudend gaan zijn om hun infrastructuur ter beschikking te stellen, om personeel ter beschikking te stellen en om dingen te huren zoals een sanitair blok en kledingcontainers.

Ten slotte – en ik sluit me bij de heer Ongena aan –, zorg alstublieft voor een eenheid van commando. Zeker vanuit uw bevoegdheid van Binnenlands Bestuur is er een rol weggelegd zodat we binnen de eerstelijnszones, waar veel burgemeesters en schepenen bij betrokken zijn, weten tot wie we ons kunnen richten. Het commando moet heel duidelijk zijn en dan ben ik er zeker van dat we ook dit weer tot een goed einde zullen brengen.

De voorzitter: De heer Van Rooy heeft het woord.

Sam Van Rooy (Vlaams Belang): Voorzitter, toen de heer Ongena zijn vraag begon te stellen, waande ik mij toch in een soort cabaretshow. Ik hoorde de termen 'snel', 'eenheid van commando' – dat heb ik net ook gehoord bij de heer Van Miert. Als er nu iets is wat de overheden in dit land, op Vlaams en federaal niveau, niet zijn, dan is het snel. Als er nu een ding is wat we na al die maanden van coronacrisis hebben geleerd, dan is het dat er geen eenheid van commando is.

U mag daar nu opnieuw toe oproepen in deze commissie, ik zou er toch op willen wijzen dat bezorgd zijn om de lokale besturen heel mooi en nobel is – en dat ben ik ook –, maar dat, terwijl wij er hier over praten, Israël bezig is met ongeveer 100.000 vaccinaties per dag. Half februari zitten ze aan ongeveer 6 miljoen. De Britten vaccineren tegen eind januari 6 miljoen mensen, ongeveer het aantal mensen in Vlaanderen. Wij zitten hier in onze commissie te praten over draaiboeken en webinars voor lokale besturen. Het is gewoon te triestig voor woorden. Ik hoop dat er niet te veel mensen kijken naar deze commissie, want terwijl wij hier voor de zoveelste keer zitten te palaveren over eenheid van commando en snelheid – die er natuurlijk totaal niet is –, zijn landen zoals Israël en het Verenigd Koninkrijk – niet toevallig twee landen waar politici hier aanwezig ook graag veel kritiek op uiten om allerlei redenen – gewoon massaal aan het vaccineren. Wij zitten hier te kijken naar onze goede vriend Jos Hermans die eigenlijk, als ik het goed begrijp, als een soort proefkonijn fungeert, want ik lees nu dat de vaccinaties in Vlaanderen zo traag gaan omdat we eerst de kwaliteit moeten checken en dan pas opschalen. De arme Jos van 96 jaar wordt wel gevaccineerd.

Voorzitter, ik spreek even mijn afschuw uit over dit verderfelijke tafereel en dit zoveelste brevet van onvermogen door België, maar ook door Vlaanderen.

De voorzitter: Mevrouw Partyka heeft het woord.

Katrien Partyka (CD&V): Ik wou een bijkomende vraag stellen en ook een beetje aanvullen.

Minister Somers heeft het al gezegd dat het gaat over een samenspel tussen de eerstelijnszone en de lokale besturen. De heer Ongena heeft gezegd dat de lokale besturen de sleutel zijn tot het succes en collega Van Miert heeft aangevuld dat er een eenheid van commando nodig is.

Ik wou het hebben over de relatie tussen de twee actoren op het terrein: de eerstelijnszone en de lokale besturen. In de evaluatie die de Vlaamse overheid

heeft gevraagd van de lokale besturen heb ik ook aangegeven dat er een weeffout zit in de relatie tussen die twee. Het democratisch gehalte van de eerstelijnszone is heel wisselend en de kwaliteit is ook niet overal even gelijk. Wat vooral echt een probleem is, is dat de lokale besturen er niet altijd adequaat vertegenwoordigd zijn. Het feit dat u nu een draaiboek moet maken voor de burgemeesters om te zeggen hoe het moet verlopen, geeft toch aan dat er een probleem is, dat er een tussenniveau is waar het niet altijd duidelijk is hoe de lokale besturen in die eerstelijnszones vertegenwoordigd zijn en wat hun rol is in die crisis.

Er is al een probleem tussen het federale niveau en het Vlaamse niveau waar de lokale beleidsnoodplanning eigenlijk het juiste niveau is om dit te doen, maar nu komt er nog een niveau bij, de eerstelijnszone. Het is nog een extra tussenlaag waar er op het veld toch wel problemen zijn, getuige het draaiboek dat duidelijkheid moet geven. Voor alle duidelijkheid: het is goed dat het draaiboek er komt, het zal heel nuttig zijn. Het geeft toch wel aan dat er ergens een weeffout zit in de Vlaamse structuur die de eerstelijnszone is en de lokale besturen met de burgemeesters.

De voorzitter: De heer Vaneekhout heeft het woord.

Jeremie Vaneekhout (Groen): Minister, we hebben de eerstelijnszones natuurlijk heel snel moeten opstarten. Ze waren misschien ook nog niet klaar om deze rol te spelen. Wat collega Partyka zegt, is wel terecht. We moeten toch eens goed nadenken op welke manier ze met elkaar interfereren en hoe we ervoor zorgen dat de samenwerking tussen de eerstelijnszones en de lokale besturen op een nog betere manier kan worden vormgegeven.

Ik hoor veel vergelijkingen met triagecentra. Ik wil daar een beetje voor waarschuwen omdat, wat hier voor ons ligt, volgens mij van een andere orde is. Het is grootschaliger, diepgaander en structureler. Als we in maart volop kunnen beginnen, zullen we minstens nog dit jaar bezig zijn. Collega's, zonder te bezorgd te zijn: we weten niets over de werkzaamheidsduur van de vaccins, we weten helemaal niet of we volgend jaar opnieuw dezelfde oefening moeten maken of niet. Ik zou er dus voor willen pleiten om te gaan voor een duurzame methodiek die kan worden volgehouden. Dat betekent – en er zijn collega's die erop hebben gewezen – dat de financiële duurzaamheid ook van belang zal zijn. Minister, ik denk dat er echt wel iets tegenover moet staan.

Het moet mij van het hart dat de haren op mijn armen recht gaan staan, als ik hoor dat in Duitsland op 1 november is beslist om zestig vaccinatiecentra te bouwen, drie of vier weken geleden het eerste al is geopend nog voor er kon worden gevaccineerd. Ik hoor hier burgemeesters vragen wat ze moeten doen; de eerstelijnszones weten het eigenlijk ook niet; fracties vragen aan de minister van Welzijn of er in iedere gemeente een centrum zal komen of er één per 100.000 inwoners zal komen. We moeten en moesten dit echt vermijden, maar het is helaas wel van dat.

Ik ben niet negatief ingesteld en ik denk dus dat we het recht krijgen getrokken. Er ligt de komende maanden wel heel veel werk op de plank om ervoor te zorgen dat tegen maart de lokale besturen wel het kader hebben waar ze recht op hebben, en vooral dat het voor de inwoners mogelijk zal zijn om – wat op dit moment ook in de commissie Welzijn wordt besproken – 24 uur op 24 uur, 7 dagen op 7 dagen, gevaccineerd te kunnen worden om op die manier een antwoord te geven op de noodkreet uit de samenleving.

De voorzitter: De heer Veys heeft het woord.

Maxim Veys (sp.a): Collega's, ik hoor het hier van velen: er ligt heel veel werk op de plank en er is nood aan samenwerking tussen alle niveaus. Vandaag zien we

dat nog niet voldoende. Zoals collega Ongena het al zei, zullen de lokale besturen essentieel zijn om het aan de bevolking verkocht te krijgen – er is heel wat scepsis over vaccins – en om het georganiseerd te krijgen.

We zijn het in Kortrijk ook aan het voorbereiden. We zouden een twintigtal plaatsen voorzien voor een bevolking van bijna 80.000 mensen. Zo kunnen we kleinschaligheid en nabijheid realiseren. Wachtrijen of grote samenkomsten organiseren, willen we net vermijden in deze periode.

Ik wil ook nog even terugblikken op hoe de tracing uiteindelijk is georganiseerd omdat er daar – licht uitgedrukt – toch wel wat kinderziektes zijn opgedoken. Het ging ook over de relatie tussen de lokale besturen en Vlaanderen enerzijds en de eerstelijnszones en Vlaanderen anderzijds, maar ook tussen de eerstelijnszones en de lokale besturen. Volgens mij staan heel veel lokale besturen te trappelen om te starten, maar als ik het schema zie van hoe fase 1B moet worden gemanaged, dan zie ik heel veel omslachtigheid. Ik vrees dan dat we dezelfde fout opnieuw dreigen te maken.

Minister, u zei dat er al heel veel overleg is geweest en nog veel overleg moet gebeuren. Welke lessen heeft de Vlaamse Regering getrokken uit de tracing? Zal men dingen anders aanpakken en rechtstreeks werken met lokale besturen? Zal de flow in de draaiboeken duidelijker worden aangeduid? Welke lessen heeft men getrokken en welke fouten zal Vlaanderen niet meer maken om dit te realiseren?

De voorzitter: De heer Van Dijck heeft het woord.

Kris Van Dijck (N-VA): Ik wil even iets zeggen over de vergelijking met de werking van de eerstelijnszones. Ik kan alleen maar spreken uit eigen ervaring; er zal later wel een evaluatie worden gemaakt. Wat mij betreft, hebben ze goed gefunctioneerd en hebben ze een belangrijke rol gehad.

Sommige collega's hebben verwezen naar de triagecentra. Ik wil er toch voor waarschuwen dat, als we overgaan naar vaccinatie van alle mensen die gevaccineerd willen worden – daar is ook nog heel wat om te doen –, het natuurlijk over een groter segment van de bevolking gaat. Een triagecentrum gaat over een klein percentage.

Maar wanneer wij grote groepen moeten vaccineren, zal veel afhangen van het aantal vaccins dat we binnen een bepaalde periode ter beschikking hebben. Afhankelijk daarvan moeten onze vaccinatiecentra worden uitgebouwd. Wanneer we op korte tijd veel vaccins kunnen bedelen, dan zijn er veel vaccinatiecentra nodig zodat de vaccinatie vlot kan gebeuren. Wanneer we op langere termijn minder vaccins hebben, dan zijn er weinig vaccinatiecentra nodig.

Minister, wij bekijken dat hier niet vanuit het aspect welzijn maar vanuit de verantwoordelijkheid en de opdracht van de lokale besturen. Er zullen dan ook duidelijke richtlijnen moeten komen waarbij de lokale besturen de mogelijkheid krijgen om zich voor te bereiden. Het is geen vijf voor twaalf om duidelijkheid te creëren maar bijna twaalf uur.

De voorzitter: Minister Somers heeft het woord.

Minister Bart Somers: Ik kan me heel goed terugvinden in heel wat beschouwingen en bedenkingen die hier zijn gemaakt, en ik voel me gesteund in mijn overtuiging hoe we dit het best kunnen aanpakken. Die aanpak kan slechts succesvol zijn wanneer we voluit kunnen steunen op de kracht van de lokale besturen. Dat is mijn vaste overtuiging. Zij zijn het best gewapend en geëquipeerd om dat te doen.

Zoals we voor de kerstvakantie hebben beloofd, zullen we in de eerste helft van januari de burgemeesters en de mensen die verantwoordelijkheid dragen in de eerstelijnszones daarover heel helder informeren. Men is nu bezig met de lay-out van de vaccinatiecentra: hoe moeten die er precies uitzien? Die informatie zullen we aan de lokale besturen bezorgen. Dat zal een 'work in progress' zijn, mijnheer Ongena. We zullen begin volgende week dus geen volledig uitgewerkt draaiboek hebben, maar we zullen wel al heel veel concrete informatie kunnen geven waarmee de burgemeesters aan de slag kunnen gaan.

Dit is een operatie met zowel een logistiek als een medisch luik. De juiste manier van aanpakken is dan ook dat burgemeesters op het niveau van de eerstelijnszone in charge komen, samen met de mensen uit de eerstelijnszone die meer onder de medische component vallen. Ik zie daarin heel sterk een rol voor de burgemeesters om dat goed te organiseren. Daar bestaat dus inderdaad een spanningsveld, zoals mevrouw Partyka eerder zei.

Die eerstelijnszone is een heel nieuw orgaan en bestaat uit een beperkt aantal mensen. In sommige regio's werken die eerstelijnszones heel goed. Daar heeft men vanaf het begin beslist om daar de sterkste mensen in te zetten. In andere regio's zijn dat andersoortige mensen. We zullen de knowhow en de capaciteit van die mensen moeten gebruiken, maar de slagkracht van de burgemeesters zal volgens mij centraal moeten staan in die fase. We hebben hen nodig en zullen hen moeten mobiliseren om dat op een goede manier te doen. Ze zijn getraind in het aanpakken van crisissen. Ook wanneer er een ramp is, hebben ze ervaring om daarmee om te gaan.

Het is mijn ambitie om die informatie in de loop van volgende week voor de eerste keer aan de burgemeesters te bezorgen door middel van een webinar, samen met minister Beke. We zullen dat nadien regelmatig doen zodat zij goed op de hoogte blijven.

Wat de kostprijs betreft, ben ik voorstander van het belfortprincipe. Wanneer we van de lokale besturen extra inspanningen vragen, kunnen zij niet opdraaien voor de kosten. Zij zullen al enorme inspanningen moeten doen. Wat het kost, mijnheer Van Miert, moet worden betaald door de hogere overheid, zo simpel is dat. We mogen niet afwijken van dat belfortprincipe om de lokale besturen niet te demotiveren. Het is evident dat de lokale besturen dat als een goede huisvader moeten doen; ze moeten geen zottigheden doen, maar we moeten hen daarin heel duidelijk ondersteunen.

De burgemeesters zullen zich vooral met het logistieke deel bezighouden. In de eerstelijnszone zit natuurlijk ook de medische component die ook nodig is om dat goed te laten functioneren. Daar zal dus een interactie zijn. In sommige eerstelijnszones zal het misschien de voorzitter zijn van een eerstelijnszone die voldoende logistieke capaciteiten heeft om dat te trekken. Elders zal het de burgemeester zijn en op nog een andere plaats zal het misschien per gemeente worden bekeken of kan een centrumstad daar een rol in spelen. Hier is maatwerk nodig, waarbij niet te veel sturend moet worden opgetreden. We moeten wel een duidelijk kader creëren, zeggen wat de lay-out moet zijn van die centra, waar we naartoe willen en hoe we dat aanpakken. Dat gebeurt in de loop van volgende week.

Mijnheer Warnez, u vraagt of we niet best één vaccinatiecentrum per gemeente zouden inrichten. De heer Veys heeft het over de ambitie om twaalf of twintig centra in te richten in Kortrijk. Ik denk dat dit deel zal uitmaken van de informatie die we volgende week zullen geven. Er zal een spanningsveld zitten tussen zo kleinschalig mogelijk enerzijds en de medische randvoorwaarden anderzijds. Tot nu toe bestond bij velen en ook bij mij de idee dat dit een beetje lijkt op de organisatie van verkiezingen. Men laat mensen naar een zaal komen waar verplegend

personeel of een arts zit die een spuitje zet. Maar wanneer de logistiek van de medische component – min 70 graden Celsius, op de juiste manier ontdooien, het toevoegen van een bepaalde substantie – te complex is om dat gedecentraliseerd te doen, dan vallen we terug op het verhaal van collega Van Miert, wat tot nu toe een beetje de lijn was, namelijk een per honderdduizend.

Ik pleit voor een zo decentraal mogelijke aanpak waarbij we zoveel mogelijk ruimte laten aan de burgemeesters om dat in de eerstelijnszone in te richten, met als randvoorwaarde dat het medisch mogelijk en haalbaar moet zijn. Daarover zullen we volgende week opnieuw heldere informatie kunnen geven zodat dit eenduidig is.

U had het over eenheid van commando. De heer Dewolf, voorzitter van het Agentschap Zorg en Gezondheid, is eigenlijk een beetje wat ik de coronacommissaris van Vlaanderen zou durven noemen. Vlaanderen is bevoegd voor het bedelen van de vaccins, maar lokaal worden de burgemeesters een belangrijke speler bij de brede uitrol daarvan. We moeten hen daarin valoriseren en respecteren binnen het kader van het samenwerkingsverband van de eerstelijnszones.

Mevrouw Partyka, de oplossing voor die hybride problematiek bestaat heel duidelijk uit het upgraden van die burgemeesters daarin. Zo moeten de burgemeesters van Mechelen en Sint-Katelijne-Waver in de eerstelijnszone met de andere spelers van de eerstelijnszone aan de slag gaan. Wanneer we op die manier werken, is de kans het grootst dat dit op een goede manier kan gebeuren. Nogmaals, in fase 1a spelen de burgemeesters geen rol, maar vanaf de tweede fase, in maart, zal de rol van de lokale besturen dominant worden.

De heer Vaneekhout heeft inderdaad rampscenario's beschreven. Wat moet er gebeuren wanneer het vaccin snel is uitgewerkt? Zal die vaccinatie niet permanent moeten gebeuren? Ik denk dat het belangrijk is dat we er nu in slagen om zo snel mogelijk zoveel mogelijk mensen te vaccineren. Dat hangt vooral af van het aantal vaccins dat ons land via de Europese kanalen ontvangt. Dat zijn er nu 87.000 per week. Ik hoop dat dat er nog meer zullen worden, dat er meer producten zullen worden erkend en dat de productie nog kan worden opgedreven. We horen daar hier en daar positieve signalen over maar ik blijf liever op de conservatieve lijn. Ik denk dat we gewoon het schema moeten volgen dat we vandaag kennen. Dat betekent dat pas vanaf de maand maart de lokale besturen in beeld komen. Vanaf volgende week zullen we bijna wekelijks webinars moeten houden met alle mogelijke informatie om de burgemeesters te ondersteunen. Daarbij moet het belfortprincipe de financiële leidraad zijn zodat de lokale besturen niet gedemotiveerd geraken.

Ik ben zelf burgemeester en ben er dan ook van overtuigd dat dit iets is waar een lokaal bestuur zich achter kan zetten. Dit is een operatie die we nog nooit hebben gezien, van een omvang die niet te vergelijken is met alles wat we eerder hebben gedaan. Dat motiveert en triggert een burgemeester en de lokale administratie om hun schouders daaronder te zetten. Het is ook de weg uit de crisis. Hoe beter we dat aanpakken, hoe voluntaristischer de burgemeesters dat kunnen doen, des te sterker dit kan worden.

De voorzitter: De heer Warnez heeft het woord.

Brecht Warnez (CD&V): Er ligt veel werk op de plank. Dat is geen eenvoudig werk en ik denk dat de collega's die een beetje kritischer zijn, moeten erkennen dat dit niet evident is, dat dit medische handelingen zijn en dat dit allemaal perfect moet verlopen. Er is echter heel veel engagement op het lokale niveau en dat moeten we gebruiken. Ik hoop ook echt dat er heel veel werk op de plank ligt de volgende maanden, want dat betekent dat heel veel mensen zich laten vaccineren.

De voorzitter: De heer Ongena heeft het woord.

Tom Ongena (Open Vld): Vandaag bestaat er heel veel commotie over die vaccinatiestrategie en worden daar heel veel vragen over gesteld. Ik denk niet dat viroloog een knelpuntberoep is, want ik wist niet dat we er zoveel hadden, als ik de media mag volgen. Dat zorgt in elk geval voor wat verwarring en onzekerheid en de enige manier om dat te doorbreken is het verschaffen van duidelijkheid. Het is dan ook goed dat u er werk van maakt, minister, om heel snel duidelijkheid te geven aan die cruciale spelers in de strategie, aan de lokale besturen. Ik reken erop dat dat die draaiboeken snel klaar zijn en dat de vragen die ook in de commissies zijn gesteld, daarin duidelijk worden beantwoord. Het is echt tijd dat er knopen worden doorgehakt zodat we vanaf maart naar die grote uitrol kunnen gaan, en de aanpak extra muros kan beginnen. Het is de bedoeling dat we allemaal zo snel mogelijk worden gevaccineerd zodat we opnieuw naar het normale leven kunnen gaan en ik u, voorzitter, fysiek in de ogen kan kijken in plaats van via dit kleine schermje.

De voorzitter: U kunt u natuurlijk ook een breed scherm aanschaffen, collega Ongena.

De vragen om uitleg zijn afgehandeld.

VRAAG OM UITLEG van Nadia Sminate aan Bart Somers, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Binnenlands Bestuur, Bestuurszaken, Inburgering en Gelijke Kansen, over de betrokkenheid van de Moslimexecutieve in de erkenningsprocedure van lokale moslimgeloofsgemeenschappen – 1048 (2020-2021)

Voorzitter: de heer Kris Van Dijck

De voorzitter: Mevrouw Sminate heeft het woord.

Nadia Sminate (N-VA): Ook mijn beste wensen voor het nieuwe jaar aan de minister en de collega's.

Minister, de aanleiding van mijn vraag is de werking van de Moslimexecutieve. Zij staan sinds geruime tijd aan het hoofd van de Grote Moskee omdat het toenmalige bestuur te fel werd beïnvloed door extremistisch gedachtengoed, maar ook dat bleek geen oplossing te zijn, want ook bij hen is er sprake van buitenlandse spionage en infiltratie, vooral uit Marokko.

Dit was uiteraard zorgwekkend nieuws, maar voor mij niet helemaal verrassend, want de Moslimexecutieve staat al jaren bekend als een weinig transparante organisatie waar het Nederlands wordt geminoriseerd en waar een duidelijk conservatieve lezing van de islam centraal staat. De kwaliteit van het islam-onderwijs waar zij een heel belangrijke rol in spelen, is vorige legislatuur ook al ter discussie gesteld.

We moeten dan ook de vraag durven te stellen of deze organisatie wel de gewenste spreekbuis en partner is in onze contacten met de moslimgemeenschap. Ik vind alvast heel duidelijk van niet. Dit orgaan is niet representatief voor de Vlaamse moslims. We moeten daar dan ook conclusies uit trekken. U doet dat eigenlijk ook wel.

U pleitte vorig jaar al voor de oprichting van een Vlaamse kamer binnen de Moslimexecutieve. Maar misschien moeten we verder nadenken en de vraag stellen of deze organisatie wel in staat is om zichzelf heruit te vinden. Een eigen Vlaams

representatief orgaan lijkt voor mij een betere oplossing te zijn. Vandaar had ik een aantal vragen voor u opgesteld.

Bent u in overleg getreden met uw federale collega in verband met de erkenning van het Executief van de Moslims van België (EMB) als representatief orgaan? Zo ja, welke concrete gevolgen zou de intrekking van de erkenning hebben voor de samenwerking van dit orgaan met de Vlaamse overheid?

Op welke manier kunt u een objectieve en neutrale samenwerking met het EMB als representatief orgaan garanderen, specifiek inzake de erkenning van geloofsgemeenschappen?

Hebt u reeds samengezeten met uw federale collega over de concrete uitwerking van het idee dat u vorig jaar lanceerde, namelijk die Vlaamse kamer?

Hoe staat u tegenover een eventuele overheveling van de federale bevoegdheid met betrekking tot erkenning van het representatieve orgaan van de erediensten naar Vlaanderen, alsook andere bevoegdheden inzake dit dossier?

De voorzitter: Minister Somers heeft het woord.

Minister Bart Somers: Op mijn beurt een voorspoedig, gelukkig en gezond 2021, mevrouw Sminate.

Naar aanleiding van het rapport van de Staatsveiligheid aan de federale minister van Justitie over de betrokkenheid van de Marokkaanse overheid in de werking van de vzw die concessiehouder is van de Brusselse Grote Moskee en verbonden is aan het EMB, heb ik contact gehad met de federale minister van Justitie.

Gegeven de geschiedenis die we allemaal kennen van de Grote Moskee is dit – zacht uitgedrukt – een niet aanvaardbare evolutie die indruist tegen onze inspanningen om buitenlandse invloed te weren uit de Vlaamse, en bij uitbreiding Belgische, religieuze gemeenschappen. Ik heb hierover dan ook onmiddellijk contact opgenomen met Vincent Van Quickenborne en wij zitten hierover op exact dezelfde golflengte. Scheiding van kerk en staat impliceert vanzelfsprekend de scheiding van kerk en buitenlandse staten.

Collega Van Quickenborne is hiermee aan de slag gegaan. Het dossier van de Grote Moskee valt volledig onder zijn bevoegdheid voor alle duidelijkheid. Evident blijven onze kabinetten met elkaar in contact. We hebben ondertussen ook kunnen vaststellen dat de persoon in kwestie ontslag heeft genomen.

Voor wat betreft de mogelijke intrekking van de erkenning van de Moslim-executieve als representatief orgaan van de islamitische gemeenschap, moet ik u meegeven dat dit de exclusieve bevoegdheid is van de federale overheid. Indien de federale overheid zou beslissen om een ander representatief orgaan voor de islamitische eredienst aan te duiden, dan wordt dit uiteraard in deze huidige wettelijke context de nieuwe gesprekspartner voor alle overheden, inclusief de Vlaamse overheid.

Voor wat de erkenning van de lokale geloofsgemeenschappen betreft, is de samenwerking tussen de Vlaamse overheid en de representatieve organen steeds verlopen volgens een duidelijk erkenningskader. Tot op heden is dat het erkenningsbesluit van 2005 en vanaf 1 september 2021 zal, indien het Vlaams Parlement het decreet goedkeurt en de uitvoeringsbesluiten er zijn, deze samenwerking verlopen via een nieuw decretaal erkenningskader, waar we het in deze commissie al vaak over gehad hebben en dat recent ook goedgekeurd is. U weet dat nog: op de laatste zitting van de Vlaamse Regering van 2020 is het ontwerp van decreet goedgekeurd.

Misschien is het goed dat ik ook even schets wat de rol is van het EMB in deze procedure. De Moslimexecutieve ontvangt de aanvraagdossiers vanuit de lokale geloofsgemeenschappen en stuurt die door naar de Vlaamse overheid. Zo bepaalt ze eigenlijk vooral of het dossier kadert binnen de erkende religie, iets waar de overheid natuurlijk niet zelf over kan oordelen. Of een moskee al dan niet een islamitische moskee is, dat is niet de taak van de overheid om daarover te oordelen.

Daarnaast kan het EMB ondersteunend optreden naar moskeeën toe. Het is evenwel niet zo dat het EMB een beslissing neemt in de erkenningsprocedure; dat is het alleenrecht van de Vlaamse overheid. Alleen de Vlaamse overheid beslist of een moskee of een kerk erkend wordt.

Zoals u weet, voorzien we ook in de oprichting van een Vlaamse informatie- en screeningsdienst die toezicht houdt op de lokale geloofsgemeenschappen, waardoor de objectieve samenwerking met de representatieve organen wordt geformaliseerd. Dit zal de informatiepositie van mij als minister aanzienlijk versterken. Dit is het probleem waarmee mijn voorganger geconfronteerd werd: ze had niet zo'n screeningsdienst en kon daardoor niet voldoende objectief oordelen of een dossier al dan niet beantwoordde aan alle criteria.

Of ik al samengezeten heb met mijn federale collega over de concrete uitwerking van een Vlaams kader binnen het EMB? Zoals ik in het Vlaams Parlement op 9 december 2020 duidelijk heb verklaard, ben ik een voorstander van de herstructurering van het EMB gestoeld op onze federale structuur, namelijk de indeling van het EMB in een Nederlandstalige en Franstalige kamer, elk exclusief bevoegd voor respectievelijk Nederlandstalige of Franstalige dossiers. Ik heb het afgelopen jaar van heel wat mensen betrokken bij de Islam te horen gekregen dat de Vlaamse overheid, de Vlaamse samenleving en de Vlaamse moslims gebaat zijn bij een Nederlandstalige kamer binnen het EMB die exclusief bevoegd is voor die materies. De federale minister van Justitie heeft recent in de media ook aangegeven dat het EMB rekening moet houden met de taalgemeenschappen en zit dus op dezelfde lijn als ik om te werken met exclusief bevoegde taalkamers. Ik heb aan mijn federale collega van Justitie, die tevens bevoegd is voor de erediensten, gevraagd om hierover samen te zitten met alle regionaal bevoegde ministers van de erediensten om dit samen te bekijken, aangezien dit een materie is die alle regionale overheden aanbelangt.

In elk geval voorziet het koninklijk besluit (KB) van 15 februari 2016 betreffende de erkenning van de Moslimexecutieve in een Nederlandstalig en Franstalig college, maar in realiteit komen die niet samen. Dat is op dit moment dus de facto een unitair werkend orgaan. Nochtans is de mogelijkheid voorzien voor Nederlandstalige en Franstalige colleges. Maar ik zou graag een stap verder gaan en zorgen dat er een Nederlandstalige kamer is die exclusief bevoegd is voor al die materies waar Vlaanderen mee werkt.

Persoonlijk ben ik voorstander van door de Vlaamse overheid aangeduide en erkende representatieve organen van de eredienst, aangezien sedert de vijfde staatshervorming het gewicht van de bevoegdheden inzake erediensten ligt bij de gewesten en de gemeenschappen. De federale overheid is nog enkel bevoegd voor de erkenning van de erediensten, de uitbetaling van de lonen en de pensioenen van de eredienstbedienaars. Ik heb dan ook in het kader van het nieuwe erkenningsdecreet laten uitzoeken of we geen eigen Vlaams representatief orgaan voor een eredienst kunnen aanduiden dat belast is met de Vlaamse bevoegdheden zoals de erkenning van lokale geloofsgemeenschappen, godsdienstleerkrachten en dergelijke meer. Zij zouden dat kunnen doen, en we zouden dus zelf, vanuit Vlaanderen, zo'n orgaan kunnen installeren. Ik heb daarvoor een advies opgevraagd in mei 2020 bij Eubelius.

Gelet op de complexe juridische situatie kunnen wij grondwettelijk zelf beslissen om een eigen representatief orgaan voor erediensten te installeren, bevoegd voor die materies die tot de onze behoren. Spijtig genoeg blijkt uit het omstandig advies van Eubelius – dat ter inzage is – dat het uitsluitend en exclusief aan de federale overheid toekomt om een representatief orgaan of representatieve organen te erkennen die namens de eredienst als gesprekspartner van de overheid zullen optreden.

U vraagt me dan of ik vind dat dat allemaal overgeheveld moet worden naar Vlaanderen en of er een staatshervorming moet komen die die laatste bevoegdheden ook bij Vlaanderen legt. Daarvoor is natuurlijk een staatshervorming nodig. Die is er op dit moment niet. Ik ga daar dus op dit moment ook geen uitspraken over doen als minister. U weet dat het Vlaams Parlement ter zake een gedachte-wisseling, een oefening voorbereidt met de vraag wat een ideale, of een betere staatsstructuur zou zijn, welke bevoegdheden al dan niet nog naar Vlaanderen zouden moeten komen. Dat is een oefening die ook deel uitmaakt van het Vlaamse regeerakkoord en waar het parlement opgeroepen wordt door de Vlaamse Regering om ter zake denkwerk te doen. Dit zou natuurlijk een element in zo'n denkoefening kunnen zijn.

Maar dus heel concreet: ik heb het in mei al laten onderzoeken omdat ik daar zelf groot voorstander van ben, maar vandaag kunnen wij geen eigen representatief orgaan creëren, ook niet voor onze eigen Vlaamse bevoegdheden. Het enige wat we kunnen doen is dat vandaag de federale overheid ervoor zorgt dat er binnen die structuur een duidelijke scheiding is tussen het Vlaamse en het Franstalige, dat er een eigen Vlaamse kamer komt. En voor alle duidelijkheid: wat de objectieve samenwerking betreft, is er die screening- en informatiedienst. Wij gaan uiteindelijk bepalen wie we erkennen en wie niet, dat doet niemand in onze plaats. Vanzelfsprekend is er een voorproces dat eraan voorafgaat. Het representatief orgaan van de orthodoxe kerken zal zeggen wie eigenlijk orthodoxe kerk is en wie niet, dat kunnen wij niet, dat is de scheiding van kerk en staat. Dat is bij de islam zo, dat zal bij de katholieke kerk ook zo zijn. Maar wij gaan de erkenning uiteindelijk zelf kunnen doen op basis van ons kader dat we in het parlement gaan goedkeuren in de loop van het voorjaar.

Ik hoop dat ik daarmee voldoende elementen van antwoord heb gegeven.

De voorzitter: Mevrouw Sminate heeft het woord.

Nadia Sminate (N-VA): Dank u wel, minister, voor een inderdaad uitgebreid antwoord. Het is goed dat u erkent dat de werking van de Moslimexecutieve zoals we die vandaag kennen, verkeerd is, of toch alleszins zeker de verkeerde richting uitgaat. De vraag is natuurlijk of we op een organisatie die in mijn ogen zodanig verziekt is en waar we zo weinig vertrouwen in hebben, kunnen rekenen om zichzelf heruit te vinden en om er iets goeds van te maken. Ik heb daar bijzonder weinig vertrouwen in.

U zegt dat u mijn vraag hebt laten onderzoeken om een eigen Vlaams orgaan op te richten, maar dat het advies weinig bemoedigend was. Misschien is het wel goed, minister, dat wij inzage kunnen krijgen, dat dat misschien met het verslag aan deze commissie wordt meegedeeld, want dat lijkt me zeker interessante informatie. U zegt dat daar een staatshervorming voor nodig is. Wel, laat ons met z'n allen in die werkgroep die wordt opgericht ervoor pleiten: als wij dat samen doen, zal men daar misschien tot resultaat komen. Ik kijk alleszins uit naar de agendering van dat punt in de werkgroep.

De voorzitter: De heer Van Rooy heeft het woord.

Sam Van Rooy (Vlaams Belang): Zoals u wel bekend, heb ik hierover enkele weken geleden een actuele vraag gesteld aan minister Somers. Misschien is het toch goed om de exacte woorden van uw federale collega Van Quickenborne nog eens te herhalen. Ik citeer hem: "Alle organen van de Moslimexecutieve moeten worden vernieuwd met moslims die het goed menen met ons land." Dat is wat hij zegt. Dus daar zitten nu allemaal slechte moslims in, in die Moslimexecutieve. Die moeten vervangen worden door allemaal goede moslims. Ik hoor hier het krampachtige gespartel, ook bij mevrouw Sminate, van 'toch niet zo veel vertrouwen' en 'wie moet dat dan zijn?'.

Ik wacht ook in spanning: blijft die Moslimexecutieve bestaan? Zo ja, met welke goede moslims dan? In hoeverre kunnen we die dan vertrouwen? Zal die blijven voortbestaan? Maar iedereen weet natuurlijk al zo vele jaren dat die Moslim-executieve voor geen haar te vertrouwen is. Er is sprake van infiltratie, van spionage, van moslimfundamentalisme, van banden met Diyanet, de satelliet van Erdogan, de islamitische tiran, in ons land. Wij blijven hier maar wat krampachtig daarover praten, alsof dat überhaupt moet blijven bestaan, zo'n Moslimexecutieve of hoe het ook zal worden genoemd. Ik kan werkelijk mijn oren niet geloven als ik hier ook van de N-VA hoor dat er dan misschien maar een Vlaamse Moslim-executieve voor in de plaats moet komen, als ik dat goed begrepen heb. Het is een beetje zoals dat zogenaamd afschaffen van Unia en dan pleiten voor een soort Vlaamse Unia die daarvoor in de plaats komt. Ik hoor mevrouw Sminate trouwens ook zeggen dat ze nogal een conservatieve lezing van de islam hebben, die Moslimexecutieve.

Ik vraag mij dan af wat die progressieve lezing van de islam is. Die moet dan ook ergens bestaan. Neem Koranvers 9.5, 'Dood de afgodendienaars waar je hen maar vindt'. Ik heb geen idee hoe je dat op een progressieve manier kunt lezen. Of neem Koranvers 8.12: 'Ik zal terreur zaaien in het hart van de ongelovigen.' Hoe je dat progressief kunt lezen, ik hoor het graag. Maar misschien kunt u dat eens vragen aan islamoloog Halim El Madkouri. Onthoud die naam. Die heeft die leerstellingen allemaal goed bestudeerd, en hij heeft gezegd: Islamitische Staat is in niets strijdig met de islamitische leer. Zolang u dat allemaal in deze commissie niet beseft, zult u blijven spartelen, blijven proberen, met nog eens een nieuw orgaan, dat dan misschien wat representatiever is omdat ze Nederlands spreken. Ik kan u één ding zeggen: de Vlaming ligt hier niet van wakker, die wil hier niet van wakker liggen. Die wil ook geen islam meer in dit land, en zeker niet als daar ook nog belastinggeld naartoe vloeit. We hebben ook helemaal geen orgaan nodig. We hebben geen islam nodig in Vlaanderen, en dat zullen we blijven herhalen.

De voorzitter: De heer Tommelein heeft het woord.

Bart Tommelein (Open Vld): Collega Van Rooy, als u spreekt namens de Vlaming, spreek dan voor uzelf. Ik houd niet van veralgemeningen.

Minister, ik denk dat er een goede tandem is ontstaan tussen het federale en het Vlaamse niveau. U hebt al eerder met dat nieuwe erkennings- en toezichtsdecreet de kaart getrokken van het verbod op buitenlandse financiering en inmenging voor lokale geloofsgemeenschappen. Ik denk dat dat belangrijk is, want nu zien we dat die buitenlandse inmenging – en daar gaat het over – ook door de federale overheid en de minister van Justitie niet wordt getolereerd.

Ik denk dat het een zeer goede zaak is dat er op dat vlak een heel goede samenwerking is tussen de minister van Justitie en u, als Vlaams minister voor Binnenlands Bestuur. Die goede samenwerking kan de buitenlandse inmenging terugdringen, en het belangrijkste is dat wij buitenlandse inmenging in deze situatie niet tolereren. Ik wens u daar dan ook voor te danken en u te ondersteunen.

De voorzitter: Minister Somers heeft het woord.

Minister Bart Somers: Ik dank de verschillende interveniënten. Ik denk dat het een goede suggestie is van collega Sminate om het rapport van Eubelius, het advies van mei 2020 dat zij voor mijn kabinet hebben geschreven, mee te geven. Dan kan iedereen daar ook eens kennis van nemen. Ik denk dat het inderdaad ook voeding kan geven aan het bredere debat rond hoe de evolutie van onze staatsstructuur moet zijn richting de toekomst. Het is trouwens een stuk dat openbaar is; het zit bij ABB. Maar het kan in dit debat nuttig zijn om te kijken wat we wel en niet kunnen.

Ten tweede klopt het wat collega Tommelein zegt. Ik zit toch wel in een goede verstandhouding met minister Van Quickenborne als ik naar dit dossier kijk. Wat ik altijd probeer te doen is om binnen de grenzen van de rechtsstaat, binnen wat er wettelijk kan, te kijken hoe we zinvolle en wezenlijke stappen vooruit kunnen zetten. Als dat betekent dat we samen met de federale minister ernstig kunnen onderzoeken hoe er binnen de huidige staatsstructuur een Vlaamse en Franstalige kamer kan komen in de schoot van die Moslimexecutieve, waarbij die Vlaamse kamer onze gesprekspartner is voor die bevoegdheden waarvoor wij instaan, dan denk ik dat men een wezenlijke stap vooruit kan zetten.

Ten derde is er de scheiding van kerk en staat. Dat is soms heel aangenaam, we staan daarvoor. Maar dat betekent omgekeerd natuurlijk ook dat wij ons moeilijk kunnen gaan moeien met hoe conservatief of hoe progressief een bepaalde religie is. Er zijn randvoorwaarden, dat zijn grondwaarden. Die moeten worden gerespecteerd. Maar er is natuurlijk nog wel een grote bandbreedte, waarbij de geloofsgemeenschap natuurlijk zelf invulling geeft aan haar eigen religie. Ik denk dat wij er vooral over moeten waken dat, wanneer wij een moskee of kerk erkennen, we goed weten dat die erkenning gebeurt conform de decretale randvoorwaarden die wij in het parlement bepalen. Dat is onder meer respect hebben voor de grondwaarden, gelijkheid van man en vrouw, scheiding van kerk en staat, respect voor de seksuele geaardheid van mensen, het afwijzen van elke buitenlandse invloed. Daarvoor hebben we een sterk orgaan nodig, en dat gaan we net oprichten. Dat stond in ons regeerakkoord, en daar geven we nu vorm en inhoud aan. Zo kunnen we op die basis met vertrouwen kijken naar diegenen die we hebben erkend.

Die basis – het erkennen van geloofsgemeenschappen – zal ook voeding geven aan mensen die functioneren binnen het geestelijke kader van onze samenleving. Dat kan alleen maar Vlaanderen te baat zijn.

Dus ik denk dat we ten gronde niet veel van mening verschillen over hoe we hiermee moeten omgaan. Het gewoon negeren van zo'n orgaan dat een geloofsgemeenschap vertegenwoordigt, kunnen we grondwettelijk ook niet. We kunnen niet rond een erkend orgaan van de federale overheid heen.

U vroeg hoe dat verder zal worden hervormd. Dat was ook een beetje de vraag van de heer Van Rooy. Daar kan ik natuurlijk heel weinig uitspraken over doen, want dat is een exclusief federale bevoegdheid. Ik heb alleen begrepen dat mijnheer Van Quickenborne daar toch kordaat is opgetreden zodra hij weet had van die beïnvloeding. Hij heeft dat onmiddellijk heel duidelijk en heel scherp verwoord naar buiten gebracht. En hij heeft ook aangegeven dat hij vindt dat daar hervormingen nodig zijn. Ik kan hem alleen maar aanmoedigen om op dat pad verder te gaan, om ervoor te zorgen dat ook geloofsgemeenschappen, welke ze ook mogen zijn, functioneren binnen het grondwettelijk kader en het samenlevingsmodel dat wij in Vlaanderen, en bij uitbreiding in België, genegen zijn en wensen. Dat is, denk ik, ook de basisfilosofie waarmee de meerderheid en de regering naar dit dossier van geloofsgemeenschappen kijken.

De voorzitter: Mevrouw Sminate heeft het woord.

Nadia Sminate (N-VA): Collega Van Rooy, ik vind uw tussenkomst echt wel heel fout. Wat u gedaan hebt, is wat u eigenlijk heel vaak doet in deze commissie: een sfeertje scheppen door halve waarheden te verkondigen van wat hier zou zijn gezegd. U spreekt van gespartel, terwijl ik heel, heel duidelijk heb gezegd dat ik geen vertrouwen heb in die organisatie, dat ik vind dat we met die mensen helemaal niet moeten samenwerken, en dat zij geen spreekbuis moeten zijn van gelijk welke gemeenschap. En ik geloof zelfs niet in een modernisering van deze organisatie. Wat is daar nu gespartel aan? Kijk, het nieuwe erkenningsdecreet is voor mij een heel belangrijke stap om ervoor te zorgen dat geloofsgemeenschappen kunnen worden geïntegreerd in onze maatschappij, en om tegelijkertijd diegenen die dat niet doen, eruit te schoppen.

De erkende representatieve organen nemen daar terecht een belangrijke rol in op. Maar dan moeten deze organen uiteraard ook niet ter discussie staan. Als er één ding is waar we het hier allemaal over eens zijn, dan is het dat dat hier duidelijk wel het geval is: dat die hier wel ter discussie staan. Conservatieve organen leiden nu eenmaal tot conservatieve moskeeën, en dat is het laatste wat we hier nodig hebben. Ik denk dat dat heel duidelijk is, en dat dat helemaal geen gespartel is van mij of van de minister, of van gelijk wie die vandaag is tussengekomen.

De voorzitter: De vraag om uitleg is afgehandeld.

VRAAG OM UITLEG van Katrien Schryvers aan Bart Somers, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Binnenlands Bestuur, Bestuurszaken, Inburgering en Gelijke Kansen, over de lijkbezorging van mensen zonder familie – 1114 (2020-2021)

Voorzitter: de heer Kris Van Dijck

De voorzitter: Mevrouw Schryvers heeft het woord.

Katrien Schryvers (CD&V): Ik heb inderdaad een nieuwe vraag om uitleg ingediend met betrekking tot lijkbezorging, dit keer voor mensen zonder familieleden of waarvan geen familieleden bekend zijn.

Het decreet is natuurlijk bekend, en het zegt in artikel 14 dat op een behoorlijke wijze moet worden voorzien in lijkbezorging van behoeftigen. De kosten komen ten laste van de gemeente waar de behoeftige in de bevolkingsregisters of in het vreemdelingen- of wachtregister ingeschreven was. In de praktijk zijn het natuurlijk de OCMW's die de kosten op zich nemen. Dat zijn er almaar meer, dat bewijzen toch de cijfers die we daar jaar na jaar over te zien krijgen. Lokale besturen moeten steeds vaker een begraafing of crematie ten laste nemen. Dat heeft natuurlijk verschillende oorzaken: behoeftigheid, maar zeker ook gezinsverdunding en het feit dat sommige mensen geen of weinig contacten hebben. Almaar meer mensen overlijden zonder familieleden of bekenden in hun directe omgeving.

Tijdens de commissievergadering van 27 oktober laatstleden hadden we het al over de invulling van het begrip 'behoefte' en dat dit niet zo eenvoudig is. De minister verwees toen naar het Burgerlijk Wetboek enerzijds en de lokale autonomie anderzijds. Zo moeten de OCMW's aan de hand van een sociaal onderzoek bepalen wie behoeftig is en wie niet. De minister was het wel met me eens dat het een vaag begrip betreft, maar was vrij terughoudend tegenover een mogelijke definiëring. Dan hebben we het over wie de kosten ten laste neemt.

Het probleem dat ik vandaag wil aankaarten, is nog een ander probleem, namelijk dat er ook mensen overlijden die daarom niet behoeftig zijn, maar die geen familieleden hebben, of van wie er niemand in de omgeving initiatief neemt om tot lijkbezorging over te gaan. Ook dat komt spijtig genoeg meer en meer voor, zo

blijkt uit ervaringen van begrafenisondernemers. Soms kan er ook discussie zijn over welk OCMW bevoegd is. Ook dat weten we. Maar we hebben het hier in de commissie al vaak over gehad: waardigheid en respect moeten vooropstaan bij de thematiek, en dan kan het vanzelfsprekend niet dat als iemand overlijdt en er niemand een initiatief neemt, er dan ook geen lijkbezorging gebeurt.

Zo las ik heel recent het verhaal van Merksplas, waar een dakloze man overleden was die gedomicilieerd zou zijn geweest in Diegem. Er werden niet meteen familieleden gevonden en een initiatief tot lijkbezorging werd dan ook niet genomen. Zo kwam het dat de man een maand bleef opgebaard in het ziekenhuis waar hij gestorven was, tot uiteindelijk het OCMW van Diegem voor een laatste rustplaats zorgde. Het frappeerde mij, minister. Ik vind het eigenlijk zeer schrijnend dat iemand zelfs na overlijden niet of niet op tijd een waardige begraafing krijgt. Dat was mee de aanleiding tot deze bijkomende vraag, maar het is natuurlijk iets dat niet eenmalig is, dat weten we allemaal.

Situaties als deze tonen aan dat er toch nood is aan een gegarandeerde tussenkomst van lokale besturen om te voorzien in een waardig afscheid als er een aantal dagen na een overlijden niemand initiatief heeft genomen voor een lijkbezorging. Dit uiteraard behoudens bijzondere redenen, zoals de niet-vrijgave van een lichaam door het parket in het kader van een gerechtelijk onderzoek; dat spreekt voor zich.

In het Vlaams regeerakkoord is opgenomen dat een evaluatie en actualisatie van het decreet van 2004 zal worden gehouden. In antwoord op mijn vraag om uitleg van oktober laatstleden hebt u gezegd dat de gesprekken hiervoor zouden starten in november en december, minister.

Minister, hoe staat u tegenover de piste om decretaal te voorzien in een termijn waarbinnen een waardig afscheid moet worden geboden aan mensen die overlijden zonder nabestaanden, en dat anders de gemeente de verplichting krijgt te zorgen voor een waardig afscheid? Ik heb het duidelijk niet over het ten laste nemen van de kosten en de mogelijke discussie over welke gemeente dat doet. Het gaat over wie het initiatief moet nemen tot lijkbezorging. Zult u dit thema meenemen in de bespreking rond de actualisatie van het decreet?

Minister, ik wil ook graag nog eens polsen of de gesprekken met betrekking tot de evaluatie en actualisatie al zijn opgestart. Welke partners zijn daarbij betrokken?

De voorzitter: Minister Somers heeft het woord.

Minister Bart Somers: Ik dank u voor uw vraag. Het is een deeldomein dat misschien niet altijd heel prominent in het Vlaams Parlement wordt besproken of centraal staat, maar dat u toch zeer goed beheerst. U hebt er bijzondere aandacht voor, het is vaak een diepmenselijke problematiek. Ik ben u daar erkentelijk voor dat u zich op die problematiek gooit en daar toch heel wat zinvolle en nuttige suggesties doet en vragen rond stelt.

Laat me beginnen met de casus die u hebt gebruikt om de vraag aan op te hangen. Ik heb er een kleine bedenking bij. Ik heb dat laten nagaan, en de persoon is niet in Merksplas maar in Antwerpen overleden, dit gewoon voor de juistheid van het dossier. Het OCMW van Machelen is inderdaad bevoegd, aangezien die persoon ingeschreven was in het bevolkingsregister van die gemeente.

Veel lokale besturen hebben in hun gemeentelijk reglement een termijn vastgelegd waarbinnen de overledene moet worden begraven. Bij nazicht blijkt dat in het plaatselijk reglement inzake lijkbezorging van Machelen geen maximumtermijn is voorzien binnen dewelke een overledene dient te worden begraven.

Hoewel de concrete regelgeving hieromtrent volgens mij het best wordt overgelaten aan de lokale besturen, die het best geplaatst zijn om elke particuliere situatie in te schatten en rekening te houden met de plaatselijke gewoonten, zal ik deze problematiek mee opnemen in het project over de actualisatie van de huidige regelgeving op begraafplaatsen en lijkbezorging.

De ontwerpagenda voor een overleg met de belanghebbenden werd verstuurd op 14 december 2020. Er werd voorgesteld om op volgende data samen te komen: op 11 en 25 februari, en eventueel ook nog 11 maart 2021. De volgende partners zijn uitgenodigd: Uitvaartunie, Funebra, het Vlaams Netwerk voor Openbare Crematoria (VNOC), de Vereniging van Vlaamse Steden en Gemeenten (VVSG), de Vlaamse Vereniging van Ambtenaren en Beambten Burgerlijke Stand (VLAVABBS), twee lokale besturen, een centrumstad en een kleine gemeente, namelijk Gent en Kampenhout, het agentschap Zorg en Gezondheid en het Departement Omgeving, voor milieuaspecten. Dit is een mooi staal van mensen om mee aan de slag te gaan. We zullen uw concrete vraag of voorstel mee op de agenda zetten.

De voorzitter: Mevrouw Schryvers heeft het woord.

Katrien Schryvers (CD&V): Minister, ik dank u voor uw antwoord.

U geeft toelichting bij de casus; ik ben maar verder gegaan op wat ik in de krant las. Ik hou eigenlijk niet zo van vragen stellen naar aanleiding van casuïstiek; we zouden dat in de commissie Welzijn elke week kunnen doen. Het is niet mijn gewoonte, moet ik eerlijk zeggen, maar ik wil het wel aangrijpen om de algemene problematiek te schetsen, want die bestaat wel.

Ik heb al meermaals gezegd dat ik veel vertrouwen heb in de lokale besturen. Het is vanzelfsprekend iets wat meer voorkomt, maar nu ook weer niet zo vaak dat lokale besturen, zeker kleinere lokale besturen, dit geregeld meemaken waardoor ze de reflex hebben om het op te nemen in een reglement. Er kunnen zeker goede praktijken worden gedeeld. Een decretaale bepaling kan een terugvalbasis zijn, voor het geval er niets in een eigen reglement is voorzien. Het zou alleszins een meerwaarde zijn.

U zult het met mij eens zijn dat in zo'n geval de waardigheid heel erg onder druk staat en dat er absoluut geen getrek en gedoe mag zijn. We willen geen meldingen van begrafenisondernemers of ziekenhuizen krijgen over mensen van wie men na weken nog niet weet of ze begraven of gecremeerd zullen worden en voor wie niemand enig initiatief neemt.

Het zou goed zijn dat dit thema wordt meegenomen in de evaluatie en de voorbereiding van de actualisatie. Minister, als we nu die actualisatie doen, moeten we toch proberen om die voor een aantal jaren up-to-date te houden, als ik het zo mag zeggen. Ik doe dit met de nodige schroom, want ik weet dat er ook heel veel evolueert, wat technieken betreft en in de persoonlijke invulling die mensen willen. Toch is het van belang om duidelijkheid te creëren.

Minister, u hebt de groep genoemd waarmee u de evaluatie zult doen. Het zijn betrokken organisaties, die veel kunnen zeggen over de problematiek. De OCMW's zijn zeker ook een partner, want ook zij krijgen regelmatig te maken met vragen hierover, maar zij zijn via de VVSG vertegenwoordigd.

Minister, ik zal niet iedere keer na een bijeenkomst een vraag stellen, maar ik zal het in zijn algemeenheid opvolgen.

Kris Van Dijck (N-VA): Minister, het is goed dat er duidelijkheid komt. Mevrouw Schryvers haalt de casus terecht aan als hefboom om dit te bespreken. Ik kan me ook inbeelden dat er mensen overlijden van wie men niet weet waar hun domicilie is.

Ik heb het zelf ooit meegemaakt dat men menselijke resten in verre staat van ontbinding had gevonden, en dan moet men ook een oplossing zoeken. Er blijft altijd een belangrijke verantwoordelijkheid voor het lokale bestuur waar de overledene wordt aangetroffen. Het is goed dat er klaarheid in wordt geschapen.

De voorzitter: Minister Somers heeft het woord.

Minister Bart Somers: Ik ben het absoluut eens met de twee sprekers. Ik denk dat een samenleving die de menselijke waardigheid banaliseert, een verkeerde weg inslaat. Het komt inderdaad misschien niet zo vaak voor, maar wanneer het voorkomt, moet het ons allemaal een beetje raken. Ik vind het heel zinvol om dit te onderzoeken. U weet dat ik heel sterk geloof in de lokale autonomie, en ik denk dat er ook een stuk lokaal maatwerk moet zijn.

We nemen het mee in de evaluatie en de actualisatie. Ik vind het eigenlijk een goede zaak dat men af en toe eens een casus gebruikt om een iets bredere problematiek aan te kaarten. Ik wil u daarvoor bedanken, mevrouw Schryvers.

U hebt ook voor 100 procent gelijk dat, wanneer we een actualisatie doen, we dat ineens op een goede manier moeten doen, zodat we een paar jaar verder kunnen. Ongetwijfeld zullen er nieuwe problemen opduiken. Dat is nu eenmaal zo, de samenleving evolueert en we leren altijd bij. Over een paar jaar moeten we misschien opnieuw aanpassen aan de nieuwe inzichten die er dan zijn. Vooral bedankt voor het aankaarten van de problematiek.

De voorzitter: Mevrouw Schryvers heeft het woord.

Katrien Schryvers (CD&V): Minister, ik wilde het probleem maar aankaarten omdat u had gezegd dat u heel binnenkort met de werkgroep rond de evaluatie van start gaat. Ik zou het inderdaad appreciëren als u dit zou meenemen.

De voorzitter: De vraag om uitleg is afgehandeld.

VRAAG OM UITLEG van Brecht Warnez aan Bart Somers, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Binnenlands Bestuur, Bestuurszaken, Inburgering en Gelijke Kansen, over de organisatie van telewerken bij de Vlaamse overheidsdiensten en de mogelijke impact ervan op de productiviteit – 1093 (2020-2021)

Voorzitter: de heer Kris Van Dijck

De voorzitter: De heer Warnez heeft het woord.

Brecht Warnez (CD&V): Voorzitter, minister, collega's, sedert het begin van de coronacrisis werd in grote mate overgeschakeld op telewerken en dit zowel binnen de diensten van de Vlaamse overheid als binnen het private bedrijfsleven. Dat telewerk heeft het mogelijk gemaakt dat de verschillende overheden en private bedrijven hun dienstverlening en hun activiteiten hebben kunnen voortzetten. Meer zelfs, het massale thuiswerk heeft heel wat sceptici van die mogelijkheid hun mening doen herzien. Het maakt dat thuiswerk op korte tijd een vaste plaats heeft verworven in de arbeidsorganisatie van zowel overheid als bedrijfsleven.

Recent toonde een enquête van de Economic Risk Management Group en van de Nationale Bank aan dat niet alle bedrijfsleiders onverdeeld gelukkig blijken te zijn met het meer veralgemeende thuiswerken. Zowat de helft van de ondervraagde bedrijfsleiders blijkt van oordeel te zijn dat de arbeidsproductiviteit te lijden heeft onder het thuiswerk. Als we de cijfers optellen van diegenen die een sterk negatieve impact en een licht negatieve impact ervaren, dan gaat dat om zowat

46 procent van de bedrijfsleiders. Dat zijn cijfers die toch wel doen nadenken. We moeten er toch van uitgaan dat telewerk in de toekomst een blijver zal zijn. De toename van het telewerken de voorbije maanden heeft immers ook de voordelen van meer veralgemeend telewerk duidelijk gemaakt, zoals bijvoorbeeld op het vlak van het creëren van een betere balans tussen werk en gezinsleven en het verminderen van de mobiliteitsstromen. Dit moet natuurlijk hand in hand gaan met een goede dienstverlening.

Minister, kunt u aangeven in welke mate er al dan niet sprake is van productiviteitsverlies ten gevolge van thuiswerk in de Vlaamse overheidsdiensten? Op welke manier wordt dat gemonitord?

Welke omkaderende maatregelen werden genomen om erover te waken dat productiviteitsverlies maximaal vermeden wordt?

Welke verdere maatregelen voorziet u om telewerk binnen de diensten van de Vlaamse overheid verder uit te bouwen?

Recent besliste de federale overheid om 500.000 euro vrij te maken om thuiswerkende ambtenaren met een handicap te ondersteunen, zoals speciale braille-leesregels onder toetsenborden, ondertiteling bij videocalls voor slechthorenden enzovoort. In welke mate werden er specifieke maatregelen genomen ter ondersteuning van thuiswerkende Vlaamse ambtenaren met een handicap?

De voorzitter: Minister Somers heeft het woord.

Minister Bart Somers: Mijnheer Warnez, ik dank u voor uw vraag.

Ik wil eerst en vooral beklemtonen dat de bedrijfscontinuïteit binnen de Vlaamse overheid de voorbije maanden dankzij thuiswerken in belangrijke mate gegarandeerd kon worden. Thuiswerken was in de coronacrisis de oplossing voor de bedrijfscontinuïteit.

Telewerken biedt verschillende voordelen op organisatorisch niveau, zoals efficiënter en resultaatgerichter werken en minder verzuim. Er gaat geen pendeltijd verloren, wat mee de productiviteit in de hand kan werken. Ook op individueel niveau heeft telewerken verschillende voordelen. Personeelsleden hebben een grotere autonomie om taken uit te voeren en kunnen zelf meer wegen op hun balans tussen werk en privéleven. Er blijkt een grote betrokkenheid en motivatie van het personeel, wat ook bleek uit de twee welzijnsenquêtes die zijn uitgevoerd bij de Vlaamse overheid. Het personeel bleek nogal tevreden te zijn, natuurlijk niet iedereen en niet altijd. U hebt die enquêtes ook gezien.

Telewerken kan ook een middel zijn om productiviteitsverlies tegen te gaan. De productiviteit van medewerkers wordt echter niet alleen door telewerken bepaald, dit is slechts een puzzelstukje van een groter geheel, zoals de specifieke taken van het personeelslid, de werkorganisatie, de persoonlijke vaardigheden, de beschikbare ICT-middelen enzovoort. Het zijn allemaal elementen die bepalen of de productiviteit kan worden gegarandeerd.

We beschikken momenteel niet over een meetmethode om de bijdrage van thuiswerk op de arbeidsproductiviteit rechtstreeks te meten voor heel de Vlaamse overheid. Er is dus nog geen instrumentarium om de impact op de productiviteit na te gaan. Er zijn indicaties; er zijn een aantal voordelen en een aantal gevaren, maar we kennen de impact niet.

Als Vlaams minister van Bestuurszaken ben ik bevoegd voor het algemeen personeelsbeleid. De verzekering van productiviteit binnen een entiteit is de verantwoordelijkheid van de leidend ambtenaar en diens functioneel bevoegde minister.

Resultaatgericht werken en leidinggeven op basis van vertrouwen en dialoog zijn essentieel willen we van thuiswerken een succesverhaal maken. De dialoog tussen leidinggevende en medewerker en heldere afspraken vormen volgens mij het fundament om thuiswerken tot een succes te maken en productiviteitsverlies tegen te gaan.

Om leidinggevendenden hierin te ondersteunen, heeft het Agentschap Overheidspersoneel (AgO) verschillende initiatieven opgezet, zoals een online leeraanbod voor leidinggevendenden en personeelsleden, maar ook individuele coaching, psychologische ondersteuning en dialoogsessies behoren tot de opties.

We mogen niet blind zijn voor de mogelijke negatieve gevolgen van het langdurige, verplichte telewerken tijdens corona en de mogelijke impact hiervan op het productiviteitsniveau. Om dit te ondervangen, heeft het Agentschap Overheidspersoneel verschillende initiatieven uitgewerkt om psychologische ondersteuning aan te bieden aan de personeelsleden van de Vlaamse overheid. Niet alleen voor de leidinggevendenden, maar ook voor de personeelsleden werd dus een aanbod gecreëerd.

Wanneer thuiswerken niet meer verplicht zal zijn – hopelijk is dat zo snel mogelijk –, is het belangrijk om een gezonde balans na te streven tussen aanwezigheid op kantoor, inherent aan een job, en thuiswerken, dat blijvend zal zijn.

De Vlaamse overheid heeft in 2006 structureel telewerk voor haar administratie ingevoerd. Op 18 december 2020 is de nieuwe omzendbrief 'hybride werken binnen de Vlaamse overheid' meegedeeld aan de Vlaamse Regering. Deze omzendbrief zal nog onderhandeld worden met de vakorganisaties.

Telewerk is door de jaren heen al goed ingeburgerd binnen de diensten van de Vlaamse overheid. We begonnen met corona niet van nul, er was al een sterke traditie. Ik meen dat collega Bourgeois als eerste een omzendbrief heeft gelanceerd, intussen al bijna vijftien jaar geleden.

We willen dit pad verder bewandelen en voorloper blijven, met aandacht voor een goede dienstverlening aan burgers en bedrijven, de belangen van de organisatie en, evident, het welzijn van onze medewerkers.

De nieuwe omzendbrief bouwt verder op de huidige ervaringen en bevat mijn visie, die daarna hopelijk de visie van de Vlaamse Regering wordt, op het hybride werken. Hybride werken draait om resultaatgericht werken en leidinggeven op basis van vertrouwen en dialoog. Uiteraard staan het organisatiebelang en klantenperspectief hierbij voorop. Alle personeelsleden van wie de functie er zich toe leent, moeten de kans krijgen om hybride te kunnen werken.

Mijn administratie werkt in de volgende maanden het ondersteuningsaanbod verder uit voor de entiteiten en de medewerkers. Ik werk in het kader van hybride werken ook samen met de minister-president, bevoegd voor faciliteiten en ICT, want kantooromgeving en ICT zijn hierbij belangrijke randvoorwaarden. De ICT-platformen moeten goed zijn en de kantooromgeving moet zijn aangepast aan de nieuwe vormen van hybride werken.

De Vlaamse overheid zet al enkele jaren sterk in op de ondersteuning van personeelsleden met een handicap of chronische ziekte. Wij voorzien dan ook al enige tijd ondersteuning voor ambtenaren met een handicap, zowel op kantoor als thuis.

De dienst Diversiteitsbeleid van Agentschap Overheidspersoneel beheert een centraal budget voor tewerkstellingsondersteunende maatregelen voor personeelsleden met een handicap of chronische ziekte. Dit budget bedraagt jaarlijks 530.000 euro.

Als Vlaamse overheid activeren we de entiteiten via hun diversiteitsambtenaren om extra gesprekken aan te gaan met hun thuiswerkende personeelsleden met een handicap om na te gaan welke ondersteuning ze nodig hebben. Er is dus een actief beleid via de diversiteitsambtenaren. De voorbije maanden hebben die mensen en het AgO extra inspanningen geleverd om de personeelsleden met een handicap in hun thuiswerkplek beter te omkaderen en te faciliteren. De betrokken personeelsleden of de diversiteitsambtenaar van de entiteiten hebben afgelopen maanden vaak zelf al contact opgenomen met tal van ambtenaren.

In elk geval werd in 2020 door de coronacrisis thuiswerken de norm bij de Vlaamse overheid en was er de facto veel extra ondersteuning nodig voor personeelsleden met een handicap. In deze maximaalthuiswerkperiode werden verschillende materialen overgebracht naar de thuislocatie van personeelsleden, zoals grotere schermen, aangepaste bureaustoelen, bureaulampen, ruggensteun, voetbank enzovoort. Daarnaast zijn veel hulpmiddelen zowel bruikbaar thuis als op kantoor. Er zijn ook afspraken gemaakt met de ergonomen van de Gemeenschappelijke Dienst Preventie en Bescherming (GDPB) om bepaald materiaal tijdelijk te voorzien op de thuiswerkplekken van personen met een handicap.

De Vlaamse administratie is dus echt zowel sterk in de ondersteuning van mensen met een handicap die thuiswerken als in de traditie van het hybride werken en het thuiswerken, dat door corona verder wordt uitgebouwd.

Ik hoop dat dit voldoende elementen van antwoord zijn voor uw vraag.

De voorzitter: De heer Warnez heeft het woord.

Brecht Warnez (CD&V): Minister, we zijn beiden believers van telewerken, maar we geloven ook in de aanwezigheid op kantoor. We mogen deze periode niet vergelijken met een periode waar het niet verplicht is om thuis te werken. Telewerken heeft zeker en vast voordelen. We geloven er allemaal in, maar elke dag thuiswerken is toch ook lastig als men niet het fysieke en sociale contact heeft. Ik geloof dat het voor de ambtenaren niet zo evident is.

U zegt geen echt meetinstrument te hebben. Het kan misschien ook in elk departement anders worden beslist. Zult u hierop inzetten? Is het een prioriteit of een beleidslijn die u wilt volgen om het aan te reiken aan de collega's?

Dan is er ook de klantentevredenheid. Ik weet ook dat de klantentevredenheidsmetingen apart gebeurden, maar het is misschien interessant om daarover eens van gedachten te wisselen met uw collega's. Ik word er wel eens op aangesproken dat het op dit moment wel eens moeilijker is om een Vlaamse overheidsdienst aan de lijn te krijgen. Dat lijkt me niet abnormaal, en daarmee wil ik ook geen steen werpen naar alle ambtenaren. Is er iets waarop u zult inzetten om te meten of die klantentevredenheid op dit moment inderdaad achteruitgaat? Is het moeilijker om de overheid te bereiken in deze periode, en heeft dat iets te maken met telewerk?

De voorzitter: De heer Van Miert heeft het woord.

Paul Van Miert (N-VA): Minister, ook van mij dank voor uw heel uitgebreide antwoord. Dat is een materie die u duidelijk na aan het hart ligt. Ik denk dat wij als lokale besturen al hebben laten zien dat wij klaar zijn voor die omslag, of in ieder geval de intentie duidelijk hebben gemaakt dat wij die omslag willen maken, op een goede manier. Bij ons is er zelfs al een postcoronaplan klaar, dat we in de volgende weken zullen voorleggen aan de vakorganisaties en aan ons personeel. Daar wordt dus wel degelijk aan gewerkt. We discussiëren hier ook vaak over die toekomst. Ik denk dat de lokale besturen er meestal wel klaar voor zullen zijn.

De collega had het vooral over het productieverlies. Ik denk dat dat heel goed zal meevallen. We hebben onze medewerkers op alle niveaus, niet alleen op lokaal niveau, volledig uit hun comfortzone getrokken, zonder dat we ons daar eigenlijk veel vragen bij hebben gesteld. Zeker op lokaal niveau heeft men zelfs mensen taken laten uitvoeren waarvoor ze niet waren opgeleid. Die mensen hadden echter niet te kiezen. Ze moesten die nieuwe taken uitvoeren, gezien de coronacrisis waarmee we kampen. Of dat dan thuis of op het werk was, dat was dan nog een tweede ding. Ik heb toch in ieder geval het aanvoelen dat men ter zake het afgelopen jaar goed werk heeft geleverd, zowel vanuit het bestuurlijke niveau als vanuit het ambtelijke niveau.

De collega verwees ook naar het bedrijfsleven. Daar stelt men zich vragen bij telewerken, bij thuiswerk. Ik denk niet dat we daarnaartoe willen gaan.

Minister, ik had echter een dwingende vraag aan u. Ik mag daarbij mijn collega uit de buurgemeente Ravels vernoemen. Die heeft pas een controle gehad van de arbeidsinspectie, en hij is erg geschrokken, niet zozeer door de manier waarop dat is gebeurd, want dat bleek al bij al nog mee te vallen, maar vooral door het rapport dat hij toegeschoven kreeg. Ik hoor een federaal minister zeggen dat hij vijfhonderd mensen extra gaat inzetten om te zien of wij het allemaal wel goed aan het doen zijn, om te bekijken wie thuis mag werken en wie niet thuis mag werken. Ik zou toch willen dat men daar heel gematigd mee omgaat. Achter mij werken vier mensen op een secretariaat. Ik kreeg als burgemeester al meteen de vraag of ze kunnen worden beboet als ik hen laat komen werken. Als er controle komt, wat is dan hun reden om daar te zijn? Als burgemeester, als college, als management-team mogen wij toch zelf bepalen welke mensen al dan niet aanwezig zijn. Minister, ik vind het een heel gevaarlijke weg die men uitgaat, en ik zou toch willen vragen dat u eens in overleg gaat met het federale niveau wat de ambtenaren betreft. Skiën is blijkbaar allemaal geen probleem, werken is dat wel. Ik vind dat een heel gevaarlijke trend, en ik hoop dat we als openbaar bestuur zelf kunnen en mogen bepalen wie er bij ons op kantoor aanwezig is en wie niet.

Kris Van Dijck (N-VA): Ik wil me daar heel even bij aansluiten, toch zeker ook als burgemeester van een kleine gemeente. Als ik een dienst heb waar vier mensen werken, dan kan ik er drie thuislaten, maar als bijna al mijn diensten uit één persoon bestaan, dan kan ik moeilijk veel mensen thuislaten. Mijnheer Van Miert, als ik dan bezoek krijg, zoals in Ravels, dan denk ik dat ik een plaatje op de deur moet hangen met daarop 'Gesloten tot nader order'. In ieder geval, dat wringt wel een beetje. Voor de rest had ik de indruk dat de vraagstelling van collega Warnez wat breder ging, en ook over de Vlaamse ambtenaren ging. De problematiek die collega Van Miert schetst, is echter toch wel heel hard aangekomen, zeker in de Kempen.

De voorzitter: Minister Somers heeft het woord.

Minister Bart Somers: Wat dat laatste betreft: ik neem dat mee. Dat staat wat buiten de context van de vraagstelling, maar ik begrijp dat het ook een beetje een roep, een cri du coeur is, naar aanleiding van wat een collega uit de Kempense gemeente Ravels heeft meegemaakt.

Ik neem dat mee. We weten natuurlijk dat dit een federale materie is. Wij hebben ook richtlijnen voor de Vlaamse overheid via het Crisiscentrum van de Vlaamse overheid (CCVO), ook over thuiswerken. Ik zal dat bekijken, ik wil daar nu geen uitspraken over doen. U hebt me dat signaleerd en ik zal er rekening mee houden.

Wat de meetsystemen betreft, wil ik benadrukken – en ik weet dat collega Warnez daar absoluut hetzelfde over denkt – dat onze ambtenaren hard hebben gewerkt. De werkgevers hebben het over een verlies of een verschuiving van de

productiviteit. In de onmogelijke context waarin we allemaal zitten, hebben onze ambtenaren echter heel hard gewerkt. Ik wil hun opnieuw een eresaluut brengen. Ik denk dat het ook niet de inzet is van de vraag van collega Warnez om daaraan te twijfelen, maar wanneer we spreken over productiviteit, is het belangrijk dat te benadrukken.

We hebben geen meetsysteem. Mijnheer Warnez, wanneer u kennis zou hebben van systemen die ter zake zouden kunnen worden toegepast om productiviteit en productiviteitsveranderingen te meten, dan wil ik die zeker eens bekijken. We zijn wel al bezig met het opzetten van een systeem om de klantentevredenheid te meten. We willen een systeem dat de klantentevredenheid van burgers over de Vlaamse overheid meet. We zitten nog in een beginfase, maar we willen dat zeker invoeren.

Wat de bereikbaarheid van onze ambtenaren betreft, zullen in de richtlijnen die wij hebben opgesteld over hybride werken bepalingen staan met betrekking tot die bereikbaarheid. De klant moet centraal staan en moet terecht kunnen bij de juiste ambtenaar, ook in de concepten van hybride werken en thuiswerken.

Voor de rest denk ik dat we over deze problematiek gelijklopend denken en is het goed dat we daarover regelmatig reflecteren in deze commissie.

De voorzitter: De heer Warnez heeft het woord.

Brecht Warnez (CD&V): Ik denk dat we over deze zaak inderdaad gelijklopend denken. Ik wil nogmaals beklemtonen dat ik uiteraard geen steen wil werpen, en dat onze Vlaamse ambtenaren hard werken, net als op het lokale niveau.

De voorzitter: De vraag om uitleg is afgehandeld.

VRAAG OM UITLEG van An Moerenhout aan Bart Somers, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Binnenlands Bestuur, Bestuurszaken, Inburgering en Gelijke Kansen, over de hervorming van het Vlaamse decreet over het inburgeringstraject – 1111 (2020-2021)

Voorzitter: de heer Kris Van Dijck

De voorzitter: Mevrouw Moerenhout heeft het woord.

An Moerenhout (Groen): Minister, mijn vraag gaat over het voorontwerp van decreet dat u hebt laten goedkeuren de eerste zaterdag van het kerstereces, als ik me niet vergis.

In dat voorontwerp van decreet worden de wijzigingen aan het huidige inburgeringsbeleid voor een eerste keer uitgetekend. De grote lijnen waren al besproken. Zo wordt het inburgeringstraject betalend en komen er gestandaardiseerde testen in het kader van de burgerschapstest waarvoor inburgeraars zullen moeten slagen. Verder zullen de verzoekers om internationale bescherming tijdens de behandeling van hun verzoek geen toegang meer krijgen tot inburgeringstrajecten, maar enkel nog personen die ingeschreven zijn in het vreemdelingen- of bevolkingsregister. Tot slot wordt een verplichte inschrijving bij VDAB voorzien en wordt ingezet op die beruchte vierde pijler, het faciliteren van netwerken voor nieuwkomers.

We hebben het daar al over gehad, maar we zullen het daarover blijven hebben tot de nieuwe hervormingen daadwerkelijk zijn ingevoerd. Voor ons betekent een inburgeringstraject dat zoveel mogelijk nieuwkomers zo snel mogelijk en zo goed mogelijk moeten kunnen integreren. Dat is wat Groen betreft de parameter waaraan alles gestaafd moet worden, in het verleden en nu. En daarom ben ik samen

met mijn fractie ontzettend bezorgd over de hervormingen die nu op stapel staan en die voor een eerste keer zijn afgeklopt, omdat deze, mijns inziens, net het tegengestelde zullen bewerkstelligen wanneer er niet goed wordt gemonitord.

Zo vind ik de tijd die verloren gaat voor heel wat mensen wier verzoek om internationale bescherming behandeld wordt, problematisch. Het kostenplaatje van het inburgeringstraject zal de drempel voor inburgering vergroten, voor de verplichte, maar zeker ook voor de niet-verplichte inburgeraars. Door het traject betalend te maken en door gefaalde toetsen te beboeten, worden extra drempels ingevoerd die mensen niet echt zullen overtuigen, wanneer het op vrijwillige basis is, om het traject te starten.

Dat is een beetje in een notendop de kritiek van onze fractie. Minister, ik heb nog een aantal vragen voor u over dit voorontwerp van decreet.

Hoe verzoent u een snelle inburgering met het ontzeggen van de toegang tot het inburgeringstraject voor personen wier verzoek tot internationale bescherming wordt behandeld?

Hoe wilt u voorkomen dat betalende cursussen en testen er niet toe leiden dat minder nieuwkomers inburgeringstrajecten zullen kunnen volgen? Als we weten dat de meerderheid van de nieuwkomers vandaag niet verplicht wordt om Nederlands te leren, dan is het van tel om deze mensen zoveel mogelijk aan te moedigen en niet te ontmoedigen. U hebt daar de vorige keer over gezegd dat u andere manieren zult zoeken, maar die andere manieren blijven vooralsnog weinig concreet. Vandaar opnieuw deze vraag. Hoe zult u ervoor zorgen dat inburgering toegankelijk blijft voor iedereen nu ze niet langer gratis is en er niet meer wordt voorzien in een tegemoetkoming in de onkosten die inburgeraars maken in het kader van hun inburgeringstraject?

De resultaatsverbintenis wordt aangescherpt en inburgeraars moeten slagen voor verschillende gestandaardiseerde testen om een inburgeringsattest te behalen en worden gesanctioneerd wanneer ze er niet regelmatig aan deelnemen. Is er al duidelijkheid over die sancties en over de modaliteiten waaronder zij zullen worden toegepast?

In het voorontwerp valt op dat er relatief weinig aandacht gaat naar de problematiek van laaggeletterdheid bij nieuwkomers. Een aanbod op maat is essentieel, ook voor laaggeletterde nieuwkomers. Daar zijn in het verleden al zware fouten tegen gemaakt. Daarnaast moet ook voldoende rekening worden gehouden met digitaal laaggeletterde cursisten. Het wordt steeds belangrijker om een apart traject voor die mensen op te stellen. Dat staat allemaal in het voorontwerp maar opnieuw zonder concrete uitwerking. Vandaar de vraag naar meer concretisering. Hoe zult u de belangen van die laaggeletterde en digitaal laaggeletterde cursisten behartigen? Hoe en wanneer zult u dat concretiseren? U wilt dat over een jaar laten starten, maar het vraagt heel veel werk om een apart traject voor laaggeletterde nieuwkomers uit te tekenen. Graag wat meer zicht op wat u van plan bent het volgende jaar.

Tot slot is in het voorontwerp van decreet ook opgenomen dat inburgeringsresultaten zullen worden gedeeld met de Dienst Vreemdelingenzaken voor federale beslissingen over het al dan niet verlengen van de verblijfstitel van de inburgeraar. Dat was een zinnetje in het voorontwerp maar het is toch niet min. Minister, welke gevolgen zullen kunnen worden gekoppeld aan de inburgeringsresultaten die de Dienst Vreemdelingenzaken zal kunnen inkijken? Is het de bedoeling dat de vooruitgang binnen het inburgeringstraject een factor wordt in het al dan niet verlengen van de verblijfstitel van een inburgeraar? En kan een inburgeraar dan niet meermaals gesanctioneerd worden voor tekortkomingen tijdens zijn inburgeringstraject?

De voorzitter: Minister Somers heeft het woord.

Minister Bart Somers: Mevrouw Moerenhout, ik dank u voor uw blijvende aandacht voor dit dossier, dat siert u. We hebben daar al meermaals over gepraat en we zullen dat ongetwijfeld nog verschillende keren doen.

U hebt groot gelijk dat het heel veel werk is, ik ben me daar elke dag van bewust, maar ons Agentschap Integratie en Inburgering zit in een nieuwe positieve dynamiek waarbij heel hard wordt gewerkt. Dat zal ook de volgende maanden zo blijven en dat is nodig omdat het een heel belangrijke problematiek is. Het gaat over mensen die nieuw zijn in onze samenleving en die we zo snel mogelijk de handvatten, de hefboomen willen geven om een volwaardige plaats in onze samenleving te veroveren en een goede toekomst op te bouwen in Vlaanderen.

Tot nu toe hebben we de grote lijnen vastgelegd. Het ontwerp van decreet dat tijdens de laatste ministerraad van 2020 is goedgekeurd, bevat een aantal grote lijnen. Er is nog heel veel werk om de modaliteiten verder uit te werken. We zullen dat de volgende maanden doen, ook in overleg met experts. Een concreet voorbeeld, voorafgaand aan het concrete antwoord: voor laaggeletterden zullen we heel concreet de sector basiseducatie betrekken. Dat is al besproken en daar is ook al overleg over geweest.

En dan kom ik tot uw concrete vragen. Eerst en vooral de vraag hoe ik een snelle inburgering verzoen met het ontzeggen van de toegang aan mensen die nog in een erkenningsprocedure zitten. Wel, mensen die nog in een erkenningsprocedure zitten, zijn mensen die eigenlijk nog niet aan een inburgeringstraject moeten beginnen, maar mensen die in onze samenleving zijn aangekomen en om een wettelijke verblijfstitel vragen. Maar die hebben ze nog niet. In 2019 kreeg slechts 36,9 procent van hen een erkenning. Dat betekent dat de meerderheid van de mensen geen erkenning heeft gekregen en met andere woorden dus de facto zou moeten terugkeren naar het land van herkomst. Dat is de logica van de regelgeving ter zake. Wij willen ook geen foute signalen geven aan verzoekers van een bepaald statuut. Wij willen duidelijkheid creëren: een inburgeringstraject begint op het moment dat mensen een erkenning hebben.

Ik ben er wel vragende partij voor – ik denk wij allemaal – dat de periode tussen aanvraag en eventuele erkenning zo kort mogelijk is. Uiteraard beslaat die minstens een paar weken, vaak een paar maanden, maar binnen die periode zitten mensen nog niet in de situatie dat ze deel gaan uitmaken van de Vlaamse samenleving of de Belgische samenleving.

Wat we wel beslist hebben, is dat verzoekers om internationale bescherming, mensen die nog geen wettige verblijfsvergunning hebben, in aanmerking komen voor de lessen Nederlands en toegeleid kunnen worden naar de arbeidsmarkt via VDAB, omdat we het belangrijk vinden dat mensen, ook in procedure, Nederlands leren en economisch zelfredzaam kunnen worden. Daarnaast maken we een uitzondering voor de meest kwetsbare groep onder de verzoekers om internationale bescherming, met name de niet-begeleide minderjarige nieuwkomers. Zij blijven onder de doelgroep van inburgering vallen vanwege hun extra kwetsbare positie.

Nog een laatste element: ik heb ook al met collega Mahdi gepraat, staatssecretaris voor Migratie en Inburgering. Hij is ook aan het nadenken over wat hij kan doen voor mensen die in die fase zitten, ten aanzien van basisinzicht met betrekking tot de essentiële normen en waarden in onze samenleving. Die mensen vertoeven toch wel een aantal weken of maanden op ons grondgebied; het is toch wel belangrijk dat ze daar een zeker inzicht in hebben.

Maar voor alle duidelijkheid – we willen daar geen misverstanden over laten bestaan –: wanneer je wettelijk erkend bent, begint je inburgeringstraject zo snel

mogelijk. Maar de erkenningsfase – iets minder dan twee derde wordt niet erkend, slechts 36,9 procent in 2019 –, is de fase die voorafgaat aan het inburgeringstraject.

Twee, hoe wil ik voorkomen dat betalende cursussen en testen ertoe leiden dat er minder nieuwkomers inburgeringstrajecten zullen volgen? Daar hebben we al vaker over gepraat. We verschillen daarover respectvol – alleszins van mijn kant – van mening, maar ik denk dat 90 euro per cursus en 90 euro per test, op die aantal maanden in totaal 360 euro, een heel schappelijk en correct bedrag is. Dat dekt niet de totale kost van de opleiding, wat ook niet de bedoeling is geweest van deze maatregel, maar het is wel een belangrijk signaal naar de nieuwkomer dat 'gratis' niet bestaat en dat het om een belangrijke, ernstige en waardevolle cursus gaat. We vragen hiermee exact evenveel als we aan sommige andere mensen, ook vaak met een klein inkomen, in onze samenleving vragen. Als zij cursussen volgen, moeten ze ook een bijdrage betalen.

Voor hen die het niet kunnen, zoeken we inderdaad naar alternatieve manieren om dat bedrag te kunnen financieren. Ik heb u de vorige keer geantwoord dat we dat aan het onderzoeken zijn. Ik begrijp dat u nieuwsgierig bent en wilt weten wat dat nu precies is, maar ik zal dat te gepasten tijde, wanneer we daar klaar en helder over zijn – ik heb in mijn hoofd zelf een aantal zinvolle pistes die constructief zijn voor iedereen –, op tafel leggen, als het dossier rond is. Ik ga niet over een onvolledig dossier beginnen te freewheelen. U weet dat het OCMW in uiterste nood altijd klaarstaat om mensen daarin bij te staan, zoals het OCMW moet doen. Maar een zinvolle tussenoplossing voor hen die dat bedrag niet kunnen ophoesten, die moeten we uitwerken en daar zijn we ook mee bezig.

In ruil krijgen die mensen natuurlijk wel een kwaliteitsvol traject aangeboden, dat hun heel veel kansen geeft en ook een hefboom biedt om een toekomst op te bouwen. Daar werken we ook zeer hard aan.

U legt wel de vinger op de wonde als u zegt dat de grote uitdaging erin bestaat om de niet-verplichte volgers van die cursus mee aan boord te houden. Dat is een niet onbelangrijke groep, die vandaag de dag geen inburgeringscursus hoeft te volgen, geen lessen Nederlands of lessen Maatschappelijke Oriëntatie hoeft te volgen, maar dat wel doet. Uw vrees is dat die mensen zullen afhaken zodra er een vergoeding tegenover staat. Ook al is die vergoeding al bij al redelijk, ze zou een drempel kunnen zijn die sommigen doet afhaken.

Wat moeten we daaraan doen? Eerst en vooral moeten we ervoor zorgen dat de kwaliteit van het aanbod zeer goed is. Ik denk dat we nog meer zullen moeten inzetten op promotie, op het in de verf zetten van het belang en de voordelen van het volgen van zo'n inburgeringstraject. We zullen daar gerichte campagnes rond moeten voeren. Maar we gaan dat ook heel goed monitoren. Ik vind dat heel belangrijk om te monitoren: is er een uitval en hoe groot is die uitval?

Ik ben ervan overtuigd – ik denk dat althans – dat een groot deel van de mensen die vandaag vrijwillig die inburgeringscursussen en lessen Nederlands volgen, dat ook zal blijven doen, zelfs als daar een zekere prijs tegenover staat. We vragen van die mensen een aantal inspanningen en ze doen die ook, omdat ze weten dat ze daar zelf beter van worden. Men wordt er zelf beter van, op de arbeidsmarkt, in de relatie met de onderwijsinstellingen, als men Nederlands spreekt. In de relatie met de bureaus, maar ook in de relatie met de overheid, is kennis van het Nederlands een meerwaarde. Je wordt er sterker van, als je een beter inzicht hebt in de manier waarop onze samenleving functioneert. Mensen doen dat niet om ons een plezier te doen, maar in de eerste plaats vanuit een goede inschatting van hun eigenbelang en van hoe ze daar zelf mee vooruit kunnen raken in het leven. De dag

waarop die cursussen een kostprijs zullen hebben, zullen nog altijd heel veel mensen bereid zijn om die te betalen. Daar ben ik van overtuigd.

Maar er is een risico en daar ben ik niet blind voor. U hamert daarop en wijst daar terecht op, wat ook uw taak is als parlements lid, als iemand die kritisch moet kijken naar wat een regering doet. U hamert erop dat er mogelijk een uitval is. We gaan dat monitoren en als er zich inderdaad een probleem stelt, dan zullen we ons daar in de schoot van de regering over moeten beraden.

Drie, de resultaatsverbintenis wordt aangescherpt en inburgeraars moeten slagen voor verschillende gestandaardiseerde testen. Is er al duidelijkheid over mogelijke sancties? Zoals ook al gezegd tijdens vorige commissies, wil ik de modaliteiten verder bespreken met de sector en andere experts. Ik meen dat het van goed beleid betuigt om dergelijke modaliteiten in overleg uit te werken met experts en niet zomaar van bovenaf op te leggen.

Als Vlaamse Regering hebben we wel de grote lijnen uitgezet. Die zitten ook in het ontwerpdecreet. De inburgeraar zal gesanctioneerd worden wanneer hij of zij zich niet aanmeldt voor de cursus Maatschappelijke Oriëntatie of NT2, vroegtijdig stopt of niet regelmatig aanwezig is, als hij of zij zich niet inschrijft bij VDAB of als hij of zij niet deelneemt aan het participatie- en netwerktraject. Deze principes worden verder uitgewerkt en geconcretiseerd in een besluit van de Vlaamse Regering (BVR). Belangrijk om te weten is dat de sanctionering uiteraard enkel geldt voor de verplichte inburgeraars. Dat is de logica zelf.

In het voorontwerp, zegt u in uw vierde vraag, valt op dat er relatief weinig aandacht gaat naar de problematiek van laaggeletterdheid, maar dat wil ik toch wel tegenspreken. Binnen het inburgeringstraject gaan we net naar een vraag-gestuurd aanbod. Dat wil zeggen dat we gaan diversifiëren in ons aanbod.

We gaan een persoonlijk inburgeringsplan opmaken dat goed afgestemd is op de noden, ambities en vaardigheden van elke inburgeraar. Op die manier wordt van bij het begin van het traject maximale aandacht voor laag- of andersgeletterdheid ingeschreven.

We zullen ook een screening opzetten rond digitale vaardigheden, want er zijn mensen die geen digitale vaardigheden hebben. We gaan er in ons inburgeringstraject heel specifiek voor zorgen dat mensen die geen digitale vaardigheden hebben, basisvaardigheden aangeleerd krijgen, omdat ze op die manier nog meer kansen krijgen om vooruit te raken in het leven. Dat bestaat vandaag nog niet en we willen dat meenemen in ons inburgeringstraject.

Pas op basis van het onderzoek dat we doen naar andersgeletterdheid en laaggeletterdheid, dat we persoon per persoon doen en waarbij we kijken naar de digitale vaardigheden, gaan we een keuze maken voor de invulling en de methode van het traject. Sommige mensen zullen een volledig digitaal traject krijgen. Het cliché-voorbeeld is dat van de professor die vanwege zijn politieke overtuiging moet vluchten uit een derde land. Die komt hier aan. Die persoon heeft alle capaciteiten, alle mogelijkheden, alle vaardigheden om dat digitaal te doen. Laat die persoon de ruimte om onmiddellijk actief te zijn op de arbeidsmarkt, om zich te ontplooien, en 's avonds en in het weekend zijn cursussen te studeren en de taal te verwerven. Die kan dat digitaal. Anderen zullen een 'blended' traject krijgen. Dat zal een combinatie zijn van digitaal en klassikaal, het hybride werken, ook voor onze inburgeraars. En nog andere mensen zullen een volledig klassikaal traject blijven volgen, opgevolgd door een docent. Maar ook die mensen die volledig klassikaal gaan, omdat ze laaggeletterd zijn, andersgeletterd zijn, geen digitale vaardigheden hebben, gaan we digitale vaardigheden bijbrengen, in hun belang. Ik denk dat dit op het vlak van laaggeletterdheid een zeer uitgewerkt en zeer individueel uitgewerkt traject zal zijn.

Ten slotte is er in het voorontwerp van decreet ook opgenomen dat inburgeringsresultaten gedeeld zullen worden met de Dienst Vreemdelingenzaken voor federale beslissingen over het al dan niet verlengen van de verblijfstitel van de inburgeraar. U vraagt daar toelichting bij. Dit wijzigingsdecreet maakt gegevensuitwisseling over het inburgeringstraject tussen de agentschappen Integratie en Inburgering en de Dienst Vreemdelingenzaken mogelijk. De Dienst Vreemdelingenzaken beoordeelt de inspanningen tot integratie van de vreemdeling met het oog op het verlengen van zijn verblijfstitel. Verschillende criteria worden daarbij gehanteerd, zoals de Vreemdelingenwet beschrijft, waaronder het al dan niet volgen van een inburgeringscursus.

Het is niet mijn bedoeling te bepalen welke gevolgen daar al dan niet aan gekoppeld kunnen worden, want dat is een exclusief federale materie. Wij zorgen ervoor dat de Dienst Vreemdelingenzaken op een gelijkwaardige en uniforme manier voor elke inburgeraar de nodige info krijgt over het gevolgde inburgeringstraject. We zullen daarover in gesprek gaan met de Dienst Vreemdelingenzaken. Ik heb al een eerste kennismakingsgesprek met collega Sammy Mahdi achter de rug daarover. We hebben de problematiek al voor de eerste keer aangekaart en op tafel gelegd.

Het is mijn overtuiging dat het internationaalrechtelijk niet mogelijk zal zijn om mensen die een statuut hebben van vluchteling, uit het land te zetten wegens het niet volgen van inburgeringscursussen. Bij mensen die komen in het kader van volgmigratie of in het kader van andere statuten, denk ik dat er meer ruimte is. Dat zal dus een onderzoek vragen van de federale overheid, van de bevoegde staatssecretaris. Dat is een materie van het federale parlement. Mijn engagement is dat ik die informatie transparant, uniform en gelijkwaardig overmaak aan de federale autoriteiten, om daar op een correcte manier mee om te gaan. Dat is voor mij een correcte vorm van wat men samenwerkingsfederalisme zou kunnen noemen.

Tot daar de verschillende elementen van antwoord. We hebben daar al verschillende keren over gepraat en we gaan daar in de toekomst nog een aantal keren over praten. Sommige zaken zijn nog niet expliciet en kan ik nog niet verder invullen. Bijvoorbeeld wat ik ga doen als mensen die 90 euro of die 360 euro niet kunnen betalen en aan welk systeem ik daarvoor denk: daarover zal ik pas kunnen communiceren op het moment dat dat helemaal rond is. Ik wil daar ook rustig mijn tijd voor nemen en dat ernstig doorpraten met experts en mensen op het terrein. We zijn dat ook volop aan het doen. Zodra dat vorm heeft gekregen, zult u bij de eersten zijn – niet de eerste, maar bij de eersten, mevrouw Moerenhout – die zullen weten hoe we dat gaan aanpakken.

De voorzitter: Dat ontwerp van decreet zal ook ten volle besproken worden in deze commissie. Ik zei net tegen de commissiesecretaris dat het antwoord van de minister al zo uitvoerig is, dat ik bijna zou kunnen zeggen dat we overgaan tot de stemming. *(Gelach)*

Mevrouw Moerenhout heeft het woord.

An Moerenhout (Groen): Minister, mijn zorgen zijn toch nog niet helemaal weg. U zegt dat er nog heel veel moet worden geconcretiseerd en bediscussieerd met de sector, het OCMW en anderen, over hoe dat kan worden voorgeschoten en dergelijke. Dat is allemaal nog niet concreet. Ik wil u daar de tijd voor geven, maar het traject is natuurlijk heel gelimiteerd.

De tweede principiële goedkeuring komt er deze maand aan, de definitieve dan in maart. Dat gaat allemaal heel rap. Ik wil u op dit moment nog het voordeel van de twijfel geven, maar het zou mij verbazen als u dat allemaal in twee maanden rond krijgt. Dat wat mijn algemeen antwoord betreft.

Dan iets specifieker over de beperktere groep die mag deelnemen aan het traject. Ik stel mij daar nog altijd de vraag waarom dat niet fijnmaziger kan. U spreekt zelf van 36,9 procent van het totale aantal aanmelders die niet aanvaard worden. Maar dat is natuurlijk een verkeerd beeld omdat dat heel sterk verschilt van groep tot groep. Er zijn bepaalde groepen van mensen die hier komen waarvan je op voorhand al weet, door de statistieken, dat 80 procent van hen goedgekeurd zal worden en nieuwkomer zal zijn. Dan gaat er in mijn ogen toch heel wat kostbare tijd verloren voor bijvoorbeeld die specifieke groepen. Als u zegt dat u heel die groep absoluut niet ziet zitten, is mijn vraag: waarom gaat u dan niet fijnmaziger te werk? Er zijn toch bepaalde groepen waarvan we weten dat er een heel hoge erkenningsgraad is. Daar gaat wat mij betreft kostbare tijd verloren.

Dan over de 360 euro. U zegt dat u het nog aan het onderzoeken bent. U geeft dan die piste van het OCMW aan. Maar ik hoop dat u beseft dat dat een totaal onvoldoende antwoord is. Daar is in het verleden al vaak over gediscussieerd, de lokale besturen geven ook zelf aan dat ze dat geld niet hebben, dat de OCMW's dat niet aankunnen. Ze kunnen misschien heel eventjes inspringen, maar daar moet een andere oplossing komen. U zegt dat u het onderzoekt en te gepasten tijde zult vertellen. Kunt u daar iets over zeggen qua concretere timing? Wanneer mogen we iets verwachten?

Over de niet-verplichte nieuwkomers die de grootste groep vormen en waarvan ik schrik heb dat zij bij al die drempels bij wijze van spreken 'neen, dank u wel' gaan zeggen, ben ik wel blij dat u gaat monitoren of er een uitval is. 'Als er een uitval is, breng ik het weer naar de ministerraad': dat vind ik een goede houding van u. We zullen het als oppositie uiteraard mee monitoren.

Het volgende ging over de modaliteiten van de sancties die nog besproken moeten worden met de sector. Ik denk dat er nog heel veel onduidelijkheden zijn en heel veel werk op de plank ligt. Ik geef u gelijk: er is een frisse wind in het agentschap. Maar het zal in de feiten moeten zijn dat het waarheid wordt. Ik vind het wel positief dat u zei dat de sanctie niet is voor niet-verplichte inburgeraars en ook niet voor het niet slagen van een test – als ik u goed begrepen heb –, maar wel als een nieuwkomer zich niet aanmeldt of niet genoeg aanwezig is. Dat vind ik prima, dat is zeer billijk en terecht.

U omschrijft eigenlijk opnieuw diversiteit in trajecten. Dat hebt u ook voor de goedkeuring van het voorontwerp van decreet al verschillende keren gedaan. Ja, het is goed dat er individuele trajecten zijn, en 'blended', en dit en dat, dat is super. Maar ik mis daar toch een concretisering. Ik weet uit eigen professionele ervaring dat het heel lang duurt voor zo'n traject effectief op poten staat. Dat mag dan individueel zijn, zo'n traject moet wel geankerd worden. Dat is met leerdoelen, dat is niet op een paar maanden gemaakt. Daar maak ik mij wel echt zorgen over.

En misschien een allerlaatste bijkomende vraag. Er is ook een advies geweest van de Inspectie van Financiën over het voorontwerp van decreet. Dat had toch ook nogal scherpe kritiek, vond ik, in de zin dat de Inspectie van Financiën zei dat het dossier vanuit budgettair oogpunt eigenlijk nog ontoereikend was. De Inspectie van Financiën vraagt dan ook om het dossier op dit punt zeker verder aan te vullen. Hoe en tegen welke termijn denkt u tegemoet te komen aan dat advies van de Inspectie van Financiën?

De voorzitter: De heer Van Rooy heeft het woord.

Sam Van Rooy (Vlaams Belang): Nog een kleine opmerking, want ik vind het heel bizar dat er door Groen blijkbaar niet gewoon wordt begrepen dat men een inburgeringstraject pas moet starten wanneer men ook effectief weet dat men verblijfsrecht heeft. Misschien denkt mevrouw Moerenhout aan al die illegalen die hier blijven rondzwerven en die dus geen verblijfsrecht gekregen hebben, maar

het land nooit verlaten. Ja, inderdaad, die zullen dan geen inburgeringstraject volgen, en dat vind ik uiteraard een groot probleem, los van het feit dat ze natuurlijk uitgezet moeten worden, wat nauwelijks gebeurt in dit land, zoals we weten.

Ondertussen zijn er al 200.000 illegalen in België, een schatting van toenmalig minister van Binnenlandse Zaken Jambon.

Ten tweede wil ik mijn afschuw uitspreken over het feit dat hier wordt gesproken over meer geld. Dat is natuurlijk Groen. Zo kennen we hen. Er moet altijd maar in meer geld worden voorzien voor inburgeringstrajecten en voor allerlei nietsnutten die hier worden binnengehaald. Er worden talenten binnengehaald, maar er worden ook heel veel nietsnutten binnengehaald, of dat nu op het vlak van digitale kunde is of op het vlak van diploma of van analfabetisme. We kunnen met een groot deel van die mensen niets doen en die kosten ons dus alleen maar geld. Ik ga dat voorbeeld – u hebt het al een aantal keer van mij gehoord – blijven aanhalen. Als hier nog moet worden gediscussieerd over ocharme 250.000 euro voor onze eigen Brailleliga, op het moment dat er dan nog meer geld moet gaan naar inburgeringstrajecten voor mensen die totaal kansarm zijn en die ons sowieso meer zullen kosten dan ze ons ooit zullen opbrengen, dan zie ik het als mijn taak als volksvertegenwoordiger om hier ook in de commissie telkens opnieuw de afschuw daarvoor te laten horen.

De voorzitter: Mevrouw De Vreese heeft het woord.

Maaïke De Vreese (N-VA): Collega's, eerst en vooral mijn beste wensen en een gezond en warm 2021 voor jullie allen.

Er is een nieuw voorontwerp van decreet. Dat is natuurlijk de vertaling van heel wat zaken die in het regeerakkoord waren opgenomen. Het regeerakkoord was daarover heel ambitieus en ik denk dat het zeer goed nieuws is. We zijn blij dat er een voorontwerp van decreet is en dat de eerste decretale stappen ondernomen zijn. Dat is belangrijk om dan in 2022 effectief van start te kunnen gaan met het vernieuwde traject, een traject dat inderdaad, mevrouw Moerenhout, de focus legt op zelfredzaamheid met aandacht voor kansen, maar ook voor de plichten die er zijn.

Ik denk dat we zo snel mogelijk moeten inzetten op dat nieuwe traject. Er zijn heel wat kwalitatieve elementen, bijvoorbeeld de vierde pijler die wordt belangrijk voor het creëren van een netwerk, maar ook de toeleiding naar VDAB is heel belangrijk zodat die mensen zo snel mogelijk aan de slag kunnen en dat ook leidt tot hun zelfredzaamheid en hun integratie. Verder zetten we in op een betere kennis van het Nederlands, maar inderdaad, de minister heeft het ook op die manier aangehaald, we moeten ervoor zorgen dat we mensen geen valse hoop gaan geven, en daarom net de beslissing om alleen voor mensen die beschikken over een definitief verblijfsrecht, het volledige traject open te stellen. Het is een zeer logische en terechte keuze om daarop in te zetten.

Dit kwalitatief inburgeringstraject, het inzetten op een kwaliteit van een inburgeringstraject, moet ervoor zorgen dat het ook een trigger is voor mensen die niet verplicht zijn om zich in te burgeren, om eraan deel te nemen. Door net in te zetten op die kwaliteit en op die nieuwe aanpak hopen we dat dat een meerwaarde is, ook voor mensen die niet verplicht zijn, bijvoorbeeld voor onderdanen van de Europese Unie. Ik denk inderdaad dat het goed is om daar de nodige aandacht aan te blijven besteden en ik ben benieuwd wat de monitoring daarover zal geven, maar het zou dus pas na 2022, ergens in 2023, zijn dat we daar het eerste resultaat van zullen kunnen zien. Dan nog moeten we dat tijd geven om gekend te geraken en dergelijke meer binnen die specifieke doelgroepen.

We willen niet zoals Groen inzetten op een vrijblijvend traject zonder sancties, met eeuwige taalondersteuning, geen perspectief op zelfontplooiing. Er moet ergens ook een stok achter de deur zijn, maar die zal de mensen motiveren.

Wat ik nog aan de minister wil vragen: we spraken daarnet over de informatie die aan de Dienst Vreemdelingenzaken zal worden gegeven. Moet ik dat zien als iets dat automatisch doorgegeven wordt na iedere afronding van een traject? Of zal de Dienst Vreemdelingenzaken de vraag moeten stellen aan het Agentschap Integratie en Inburgering?

De voorzitter: De heer Ongena heeft het woord.

Tom Ongena (Open Vld): Ik sluit mij aan bij collega De Vreese. Ik ben ook blij dat het vooruitgaat met de implementatie van het nieuwe Inburgeringsdecreet. Collega Moerenhout vindt het blijkbaar allemaal wat snel gaan. Als de oppositie zegt dat het snel gaat, dan denk ik: 'Dat is eens iets anders.' Ik denk dat het een goede zaak is dat het vooruitgaat. Want het is een belangrijke vernieuwing die we gaan doorvoeren. We gaan het inburgeringstraject aanscherpen, vooral met de bedoeling om die mensen sterker te maken om in onze samenleving te functioneren. Ik ga het concrete debat niet helemaal voeren, dat komt nog. Er is een voorontwerp van decreet. Per definitie komt er een ontwerp van decreet naar het parlement. Voorzitter, ik hoop dat we dan het debat nog ten volle kunnen voeren.

Ik wil me beperken tot een aspectje dat al eens is aangekaart, namelijk: wat doe je met mensen die in een asielprocedure zitten? Ik denk dat het een juiste keuze is dat we hun geen full option inburgeringstraject geven, zeker als je weet dat we dat nu verder gaan uitbreiden met een vierde pijler. Het zou een beetje zot zijn om hen nu al meteen in een procedure te zetten. Langs de andere kant is het wel belangrijk dat we die mensen in de maanden dat ze hier zitten te wachten op een beslissing, minimaal al enkele vaardigheden geven over onze waarden en normen bijvoorbeeld, over hoe onze maatschappij functioneert, omdat zij hier wel rondlopen, zeker als het over een open centrum gaat. Dan is het belangrijk dat ze toch ergens onze waarden en normen kennen en basisvaardigheden hebben.

Minister, omdat het een bevoegdheid is van de federale staatssecretaris, vraag ik u of u met hem al hebt samengezeten. Kunt u misschien wat meer info geven over hoe u dat ziet? Ik vermoed dat we vanuit Vlaanderen erbij kunnen helpen om hen toch ergens, niet via een inburgeringstraject voor alle duidelijkheid, maar via een soort kennismakingstraject 'light' of zo, te ondersteunen. Ik denk dat het cruciaal is dat we die mensen in die procedure minimaal wat meegeven.

De voorzitter: Ik wil erop wijzen dat er heel veel vragen zijn. Ik heb daarstraks al lachend gezegd dat we bijna al het ontwerp van decreet aan het bespreken waren. Minister, u kunt antwoorden wat u denkt te moeten antwoorden, maar voor de punten en de komma's hebben we nog heel wat tijd.

Minister Somers heeft het woord.

Minister Bart Somers: Ik denk dat ik een onderliggende boodschap moet begrijpen. *(Gelach)*

Ik wil wel benadrukken dat het een heel belangrijk decreet is. Het is ook een heel belangrijke problematiek. We leven nu eenmaal in een samenleving waar mensen bewegen. We kunnen erover discussiëren of er te veel mensen bewegen of te weinig bewegen, of er te veel of te weinig migratie is, of er andere migratie moet zijn. Dat is de discussie van de voordeur. Ik weet wel één ding. Dat is dat zodra mensen hier zijn en een erkenning hebben, we er alles aan moeten doen opdat ze zo snel mogelijk een goede plaats vinden in Vlaanderen waardoor ze kunnen bijdragen en dat ze, zoals mevrouw De Vreese terecht zegt, zelfredzaam kunnen

zijn, niet alleen omdat ze dan geen kost zijn voor de samenleving, maar in de allereerste plaats, vanuit mijn mensbeeld, voor zichzelf. Als je een persoon bent die altijd maar afhankelijk is van de samenleving, dan ben je kwetsbaarder. Iemand die zelfredzaam is, die op zijn eigen benen staat en voor zichzelf kan zorgen, is iemand die sterker staat in het leven, die meer uit het leven kan halen en gemakkelijker ook andere mensen iets kan geven. Voor mij is dat een zeer belangrijke, humane, menselijke opdracht. Dat betekent een verhaal van rechten en plichten, van kansen geven en kansen nemen.

Dit is eigenlijk een zeer emancipatorisch decreet. Als er één decreet is dat we deze legislatuur maken, waarvan je echt kunt zeggen dat het vol emancipatie zit, dan is het een Inburgeringsdecreet. Dat is niet om mensen te pesten, te plagen, te 'ambeteren', lastig te vallen, te dwingen, neen, dat is om mensen tools te geven, handvatten te geven om van hun leven iets succesvols te maken en ook voor de volgende generatie iets te kunnen betekenen. We leren hun Nederlands, we geven hun een netwerk, we zorgen dat ze op de arbeidsmarkt kunnen komen, dat ze een inkomen kunnen verwerven en we zorgen ervoor dat ze onze samenleving begrijpen, kennen en omarmen door maatschappelijke oriëntatie te geven. Daar gaat het over. Dat is voor mij een intrinsiek humaan verhaal.

Ik sta heel hard achter de aanpak die we daarin hebben. Ik wil een paar dingen eruit naar voren brengen. Eerst en vooral zijn er de mensen die in een procedure zitten en nog niet erkend zijn. Dat is een heel moeilijk evenwicht. We mogen die mensen geen valse hoop geven. Twee derde van die mensen moet terug naar het land van herkomst, want ze zullen hier geen wettelijke verblijfplaats krijgen. Hoe rapper die mensen weten dat ze terug moeten, op een humane manier, des te meer ze elders van hun leven nog iets zullen kunnen maken.

Mensen die leven tussen hangen en wurgen: dat zijn soms intriester, moeilijker verhalen. Ik ben als burgemeester regelmatig in contact gekomen met mensen die hier al jaren in de illegaliteit leven, zonder papieren, zonder perspectief. Ze hebben op een bepaald moment de keuze gemaakt om toch maar hier te blijven. Natuurlijk zijn dat mensen zoals u en ik, maar ze leven in een onmogelijke, hybride situatie. Hoe sneller die deur gesloten wordt voor hen die geen wettelijke verblijfstitel kunnen hebben en terug moeten gaan naar het land van herkomst, des te beter, ook voor hen zelf. Een derde, 36 procent – het kan soms 40 procent zijn, soms meer, soms minder, dat hangt af van wie er komt – zal hier blijven.

Wat doen we nu in de asielcentra? We geven de mensen de kans om Nederlands te leren. Ze mogen via VDAB een inkomen hebben, tot op zekere hoogte. We hebben ook aangeboden aan de federale staatssecretaris om hem te ondersteunen bij het geven van een basiscursus, waarbij het belangrijk is dat de asielzoeker die hier is en nog niet erkend is, weet wat de basisprincipes zijn van onze samenleving, concreet weet hoe we met elkaar omgaan, hoe men zich gedraagt, wat er van hem wordt verwacht, wat de politie hier betekent en dergelijke meer. Dat kan zinvol zijn. Het is ook belangrijk voor de Vlamingen dat de mensen die hier zijn een zeker basisinzicht hebben in omgangsvormen en dergelijke in onze samenleving, dat ze een basis hebben van maatschappelijke regels. Het is niet zo dat mensen gewoon in het asielcentrum zitten en daar geen mogelijkheden hebben.

Een tweede belangrijke element is snelheid. U zegt dat terecht. We moeten mensen zo snel mogelijk een plaats geven. Waar zit de grote winst? Zodra men een wettelijke verblijfsvergunning heeft, gaan we niet meer eerst Nederlands geven, dan maatschappelijke oriëntatie en dan zorgen dat mensen actief zijn op de arbeidsmarkt, maar we gaan ervoor zorgen dat dat allemaal tegelijkertijd kan gebeuren. Men kan Nederlands geven in de cursus maatschappelijke oriëntatie, die nu altijd in de taal van herkomst wordt gegeven. Men kan dat vermengen met elkaar, dat gelijktijdig laten sporen. Men kan binnen de twee maanden bij VDAB

staan om zo rap mogelijk actief te zijn op de arbeidsmarkt. Dan zul je ten eerste Nederlands leren op de arbeidsvloer, met veel dingen die je in de praktijk zult kunnen gebruiken, en ten tweede inzicht krijgen in onze maatschappij. De winst zit in het leren in de praktijk, door te werken, door samen te werken met collega's en in een arbeidsverband te zitten. Ik wil de duurtijd van anderhalf jaar die mensen nu gemiddeld moeten doorlopen om ingeburgerd te geraken, inperken. Voor sommige mensen kan dat zelfs drastisch ingeperkt worden, bijvoorbeeld mensen die hooggeschoold zijn en dergelijke meer. Voor die mensen kan dat veel korter. Mensen die laaggeletterd zijn, gaan meer inspanningen moeten doen.

Ten derde zijn er de leerdoelen. U zegt dat daar veel werk aan is. In alle eerlijkheid, we moeten met vele dingen 'from scratch' beginnen, dat is toch mijn ervaring. Waren er gestandaardiseerde handboeken voor maatschappelijke oriëntatie? Er waren een aantal doelstellingen, vaak algemeen, die elke leraar en lerares op zijn of haar manier gaf. Ik wil dat dat veel ernstiger gebeurt, niet voor mij maar voor de inburgeraar zelf. Ik wil dat hij veel beter voorbereid wordt, handvatten krijgt voor de maatschappij. Wij zijn daar ook mee bezig. Het agentschap werkt daar keihard aan. Op dit moment zijn de agentschappen samen met de KU Leuven digitale cursussen aan het uitwerken, zodat dat iets zinvol wordt, zodat we leraars kunnen evalueren, we heel goed weten dat iedereen de juiste informatie krijgt in een inburgeringscursus en de kwaliteit gelijklopend is en dat je als nieuwkomer niet afhankelijk bent van de kwaliteit van uw leerkracht. Men kan dankzij de cursussen en dergelijke het niveau samen optillen en de leerkrachten beter ondersteunen, want veel van die leerkrachten waren daar vragende partij voor. Daaraan zijn we heel hard aan het werken. Het is een 'work in progress'. Daar zijn we nu mee bezig, en dat moet inderdaad sneller. Hoe sneller hoe liever. Dat zal misschien niet tot het laatste puntje klaar zijn, maar nu is er ook nog niets klaar, we gaan dus alleen maar stappen vooruit kunnen zetten.

Een vierde element is de samenwerking met de Dienst Vreemdelingenzaken. Dat is de vraag van mevrouw De Vreese. Ik heb met staatssecretaris Mahdi een eerste keer gesproken en heb dat aangekaart. Dat zullen we verder moeten uitwerken.

Moeten we alle dossiers doorgeven? Ik weet niet of dat moet. Misschien kun je dat beperken tot dossiers waar er een probleem is. Bijvoorbeeld van iemand die manifest de cursussen niet volgt, moet het dossier worden overgemaakt, evident. Daar gaan we goede afspraken over maken. Dat zal zeker in de commissie ter sprake komen wanneer we afspraken hebben gemaakt. Daarvoor moet een samenwerkingsakkoord worden gemaakt om dat op een goede manier te organiseren. Maar ik vind, in alle eerlijkheid, dat het niet zonder consequenties kan blijven als iemand die naar hier komt, hier van de samenleving de kans krijgt om Nederlands te leren en maatschappelijke oriëntatie te krijgen, om naar VDAB te gaan en een buddy te krijgen, dan manifest – we spreken niet over een incidenteel iets – zijn voeten daaraan veegt en manifest zegt: 'Je kunt allemaal de boom in, het interesseert mij geen bal.' Als wij als samenleving daar zo hard in investeren, dan moet daar toch een consequentie aan verbonden zijn. Die consequentie wordt natuurlijk binnen internationale verdragen ingesnoerd. Daar gelden ook de rechten van de persoon. Maar er moeten toch consequenties aan verbonden zijn – dat is alleszins mijn overtuiging. Het gaat niet over mensen die ziek zijn of mensen die tegenslag hebben.

Maar nogmaals, het overgrote deel van de nieuwkomers is gretig om Nederlands te leren en om actief te zijn op de arbeidsmarkt. Hoe rapper ze dat kunnen, des te beter. Hoe sneller men die cursussen geeft, des te beter, want dan ontstaat er een cultuur van bijdragen in plaats van achteroverleunen. Hoe sneller je dat doet, hoe beter. Mensen willen hier een nieuw leven opbouwen. Ik heb daar geen negatief beeld over. In het algemeen ben ik ervan overtuigd dat mensen hier willen

bijdragen. Voor de weinigen die dat niet willen en hun voeten daaraan vegen, kan dat niet zonder gevolg blijven en moeten wij toch een actie ondernemen.

Vandaag zijn er ook al sancties – u weet dat. Mensen kunnen voor duizenden euro's gesanctioneerd worden binnen het huidige decreet, wanneer zij manifest weigeren cursussen te volgen of gewoon niet komen opdagen. Men moet dan ook wel ontdekken dat dat niet kan. De ultieme consequentie is dat dat aan de Dienst Vreemdelingenzaken wordt overgebracht. De Vreemdelingenwet geeft beperkte mogelijkheden om in een dossier op een zeker ogenblik in ultimo te zeggen dat de verblijfsvergunning eraan gaat. Ik denk niet dat dat kan voor politieke vluchtelingen, voor alle duidelijkheid. Voor mensen die een internationaalrechtelijk beschermingsstatuut hebben, gaat dat volgens mij niet. Maar voor iemand in volgmigratie of in arbeidsmigratie kan dat in extreme gevallen wel.

Maar nogmaals, het zal niet Bart Somers zijn die daarover oordeelt. Het is de taak van de federale overheid om daarover te waken. Voor de rest is heel het decreet opgebouwd uit de filosofie dat men wil dat men alle kansen krijgt om het in Vlaanderen goed te doen, want als het met hen goed gaat, gaat het goed met Vlaanderen. Als zij bijdragen, als zij werk hebben, als zij onze samenleving kennen, als zij studeren, dan worden wij daar allemaal beter van. Dat is de essentie van het decreet.

Mevrouw Moerenhout, we houden evident rekening met de kwaliteiten en de capaciteiten van mensen. Iemand die laaggeletterd is, ongeschoold is en geen digitale vaardigheden heeft, gaan we niet in een digitale cursus zetten. Het zou sardonisch zijn om zoiets te doen. Neen, iemand die laaggeschoold is en digitaal analfabeet is, gaan we zelfs leren hoe je moet werken met digitale instrumenten. Want lezen en schrijven is belangrijk, maar in onze samenleving is het bijna even belangrijk dat je digitaal ergens staat, want anders ben je ook een vogel voor de kat en blijf je in de marge van de samenleving. We gaan voor die mensen echt wel dingen doen die belangrijk zijn en die hun leven fundamenteel kunnen verbeteren. We vragen wel aan hen om daaraan mee te werken. Dat is de logica van het decreet.

Dat was veel te lang, voorzitter.

De voorzitter: Het is niet aan mij om te oordelen of een antwoord te lang is.

Mevrouw Moerenhout, u moet wel kort zijn, want het reglement bepaalt dat de slotbeschouwing inderdaad een slotbeschouwing is. Ik garandeer u wel dat dit onderwerp nog heel uitvoerig zal worden besproken, en dan krijgt u van mij alle spreektijd.

An Moerenhout (Groen): Minister, hoewel ik het niet in alles met u eens ben, wil ik u toch heel erg bedanken dat u uw tijd hebt genomen. Waar ik het wel mee eens ben, is dat dit decreet ongelooflijk belangrijk zal zijn, zowel voor de nieuwkomers als voor de sector.

Mijnheer Ongena, u zegt dat de oppositie zegt dat het te snel gaat. Van mij mag het zo traag of zo snel gaan als u het zelf zegt. Ik las gewoon voor uit het traject uit het voorontwerp zelf. De zaak is dat de hervormingen die u nu gaat invoeren, er zullen komen in een sector die de voorbije jaren heel wat heeft meegemaakt. Uit die sector is heel veel expertise weggevoerd. Ze hebben daar de voorbije jaren zwaar onder druk gestaan.

Los van het belang voor de nieuwkomers ben ik wel bezorgd dat het voorontwerp van decreet, dat binnen een jaar in werking moet treden, af moet zijn. Dat moet af zijn! Minister, daarover maak ik mij dan wel zorgen. U hebt het over de punten en de komma's. U bent verbaal heel sterk. Dat weet u. En u weet ook duidelijk wat er leeft. Dat vind ik een heel groot pluspunt. Maar ik maak mij toch grote zorgen.

Voorzitter, ik ga dit blijven opvolgen, ook voordat het decreet helemaal af is. Mijns inziens blijft er nog heel veel werk op de plank. Er moet nog heel veel geconcretiseerd worden. We hadden het in de eerste lijn over de modaliteiten van de diverse trajecten. Maar ook nu, minister, bent u handig rond de kritiek van het advies van de Inspectie van Financiën gefietst. U hebt daar niet op geantwoord. Ook niet met betrekking tot het budgettaire plaatje dat niet af is. Ook daar ligt er nog heel veel werk op de plank.

De timing is heel krap. Er ligt nog veel werk op de plank. We zullen het vanuit de oppositie blijven opvolgen, voorzitter.

De voorzitter: De vraag om uitleg is afgehandeld.